

สถานะทางกฎหมายของบุคคลและทรัพย์สิน
ที่ตั้งอยู่ในดินแดนฮ่องกงภายหลังการเข้าสิ้นสุด

จากการศึกษาในบทที่ 4 ทำให้ทราบว่าดินแดนฮ่องกงภายหลังการเข้าสิ้นสุดมีสถานะทางกฎหมายเป็นเขตการบริหารพิเศษฮ่องกง มีการนำหลักการ One Country, Two Systems มาใช้เป็นหลักในการปกครองโดยกำหนดให้เขตการบริหารพิเศษฮ่องกงยังคงใช้ระบบเศรษฐกิจและสังคมทุนนิยมต่อไปไม่เปลี่ยนแปลงเป็นเวลา 50 ปี ทั้ง ๆ ที่อยู่ภายใต้อำนาจอธิปไตยของจีนซึ่งใช้ระบบสังคมนิยม จึงทำให้มีปัญหาที่จะต้องศึกษาต่อไปว่า สถานะทางกฎหมายของบุคคลและทรัพย์สินในเขตการบริหารพิเศษฮ่องกงเป็นอย่างไร

5.1 สถานะทางกฎหมายของบุคคลในเรื่องสัญชาติและสิทธิเสรีภาพ

ในส่วนนี้ผู้เขียนจะทำการศึกษาว่า ประการความร่วมมือระหว่างอังกฤษกับจีนเกี่ยวกับปัญหาฮ่องกง ค.ศ. 1984 และธรรมนูญการปกครอง ค.ศ. 1990 กำหนดเรื่องสัญชาติของบุคคลไว้อย่างไร และสิทธิเสรีภาพของคนฮ่องกงหรือชาวฮ่องกงในเขตการบริหารพิเศษฮ่องกงจะได้รับการรับรองและคุ้มครองหรือไม่ เพียงไร คำว่า "บุคคล" ในที่นี้หมายถึง บุคคลธรรมดา ได้แก่ คนฮ่องกงหรือชาวฮ่องกงและผู้สัญชาติจีน เวียดนามและนิติบุคคล

5.1.1 สถานะทางกฎหมายของบุคคลในเรื่องสัญชาติ

จากการศึกษาในบทที่ 3 ทำให้ทราบว่าดินแดนฮ่องกงมีสถานะทางกฎหมายเป็นดินแดนปกครองอังกฤษ และกฎหมายอังกฤษมีผลใช้บังคับในดินแดนฮ่องกง ดังนั้นกฎหมายสัญชาติอังกฤษจึงมีผลใช้บังคับในดินแดนฮ่องกง ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาถึงกฎหมายสัญชาติของอังกฤษและสัญชาติของบุคคลในดินแดนฮ่องกงปัจจุบัน หลังจากนั้นจึงจะศึกษาถึงสัญชาติของบุคคลในเขตการบริหารพิเศษฮ่องกง

กฎหมายสัญชาติอังกฤษในช่วงต้นศตวรรษที่ 19 กำหนดหลักเกณฑ์การได้สัญชาติอังกฤษว่า บุคคลที่มีความจงรักภักดี (allegiance) ต่ออังกฤษ บุคคลนั้นเป็นบุคคลในบังคับอังกฤษ (British Subjects : BS) บุคคลอื่น ๆ นอกจากนี้เป็นชาวต่างชาติ (aliens) ในขณะที่การได้สถานะเป็นบุคคลในบังคับอังกฤษมี 4 วิธี คือ บุคคลที่เกิดในดินแดนที่อังกฤษปกครอง บุคคลที่เกิดจากบิดาที่มีสถานะเป็นบุคคลในบังคับอังกฤษ โดยการแปลงชาติ (naturalisation) และโดยการผนวกดินแดน (annexation of territory)¹ ในปี ค.ศ. 1914 อังกฤษมีกฎหมายสัญชาติคือ พระราชบัญญัติสัญชาติอังกฤษและสถานะของชาวต่างชาติ ค.ศ. 1914 (British Nationality and Status of Aliens Act 1914) และพระราชบัญญัติสัญชาติฉบับอื่น ๆ อีกหลายฉบับ แต่กฎหมายสัญชาติที่สำคัญและมีผลเปลี่ยนแปลงสถานะของบุคคลในบังคับอังกฤษเป็นครั้งแรก คือ พระราชบัญญัติสัญชาติอังกฤษ ค.ศ. 1948 (The British Nationality Act 1948) โดยนํ้าบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับสัญชาติอังกฤษก่อนหน้านี้มาบัญญัติซ้ำอีกครั้งหนึ่ง และกำหนดสถานะของบุคคลในบังคับอังกฤษ (BS) ขึ้นใหม่ซึ่งก่อนหน้านี้ใช้เป็นหลักในการได้สัญชาติอังกฤษร่วมกับบุคคลที่จงรักภักดีต่ออังกฤษ แต่ยังคงหลักการของสถานะความเป็นพลเมือง (citizens) ของประเทศเดิมและสถานะร่วมกันของบุคคลในบังคับอังกฤษ (BS) หรือพลเมืองของคอมมอนเวลธ์ (Commonwealth Citizen) ผลของพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวได้เปลี่ยนแปลงและกำหนดสถานะของพลเมืองไว้ 3 ประเภท ดังนี้

1. บุคคลที่เป็นบุคคลในบังคับอังกฤษ (BS) ก่อนวันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 1949 โดยการเกิดในดินแดนที่ยังไม่ได้รับเอกราชของอังกฤษ (British Dependent Territories)

¹ Anthony Lester, Geoffrey Bindman and Catherine Lester, "British Nationality, Alienage, Immigration and Race Relations," Halsbury's Law of England Vol 4 (London : Butterworth 1973), pp. 401 - 402, 405.

ตามที่พระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนดไว้ในภาคผนวกที่ 2 โดยการแปลงชาติในสหราชอาณาจักร และอาณานิคม โดยการผนวกดินแดน (Annexion) โดยการเกิดจากบิดาที่เป็นบุคคลในบังคับ อังกฤษ (BS) หรือเกิดในดินแดนที่อยู่ภายใต้การคุ้มครองหรือพิทักษ์ของอังกฤษ (British Protected or Trusted Territories) จะมีสถานะเป็นพลเมืองของสหราชอาณาจักร และอาณานิคม (A Citizen of The United Kingdom and Colonies : CUKC) โดยทันที²

2. บุคคลที่ถือว่าเป็นบุคคลในบังคับอังกฤษก่อนวันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 1949 และเป็นหญิงที่สมรสกับชายซึ่งเป็นบุคคลในบังคับอังกฤษ แต่สามีถึงแก่ความตายก่อนที่พระราชบัญญัติฉบับนี้ใช้บังคับหรือเป็นบุคคลที่เกิดในต่างประเทศ และจดทะเบียนที่สถานกงสุลอังกฤษ ต่อมาสิ้นสุดสถานะบุคคลในบังคับอังกฤษก่อนวันที่พระราชบัญญัติฉบับนี้ใช้บังคับด้วยเหตุผลเพียงว่าไม่ได้ประกาศสงวน (retention) สัญชาติอังกฤษหลังจากมีอายุครบบริบูรณ์ หรือเป็นบุคคลที่เกิดในต่างประเทศก่อนวันที่พระราชบัญญัติฉบับนี้ใช้บังคับ แต่จดทะเบียนที่สถานกงสุลอังกฤษตามพระราชบัญญัติสัญชาติอังกฤษ และสถานะของชาวต่างชาติ ค.ศ. 1943 หลังจากที่พระราชบัญญัติฉบับนี้ใช้บังคับบุคคลที่แปลงชาติในดินแดนในปกครองหรืออยู่ภายใต้การคุ้มครองของอังกฤษ ก่อนพระราชบัญญัติฉบับนี้ใช้บังคับ จะมีสถานะเป็นบุคคลในบังคับอังกฤษ (BS) ให้ถือว่าเป็นการแปลงชาติในสหราชอาณาจักรและอาณานิคม³

² รายละเอียดโปรดดูพระราชบัญญัติสัญชาติอังกฤษ ค.ศ. 1948 มาตราที่ 12 (1), (2) ภาคผนวก หน้า 250—251.

³ Ibid., มาตราที่ 12 (5), 14, 15, 17, 18 ภาคผนวก หน้า 251—253.

J.M.Jones, British Nationality Law, (Oxford : Clarendon Press 1956), pp. 200 - 206.

3. บุคคลที่เป็นบุคคลในบังคับอังกฤษในวันหรือหลังวันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 1949 โดยการเกิดในสหราชอาณาจักรและอาณานิคม, โดยการสืบสายโลหิต (Descent) โดยการจดทะเบียน (Registration) โดยการแปลงชาติ (Naturalization) และโดยการรวมดินแดน (Incorporation of Territories) จะมีสถานะเป็นพลเมืองของอังกฤษและอาณานิคม (CUKC) ⁴

ต่อมา อังกฤษได้ตราพระราชบัญญัติสัญชาติอังกฤษอีกหลายฉบับ แต่ไม่ได้เปลี่ยนแปลงหลักเกณฑ์สำคัญตามพระราชบัญญัติสัญชาติอังกฤษ ค.ศ. 1948 แต่อย่างใดจนกระทั่งในปี ค.ศ. 1971 อังกฤษได้ตราพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง ค.ศ. 1971 (Immigration Act 1971) โดยแบ่งแยกสถานะความเป็นพลเมืองของสหราชอาณาจักรและอาณานิคมออกเป็น 3 ประเภท คือ "Patrials" มีสิทธิที่จะเข้าไปในอังกฤษ "Belongers" มีสิทธิที่จะเข้าไปในอาณานิคมและ "East African Asians" ไม่มีสิทธิที่จะเข้าไปในที่ใด ๆ บุคคลที่เป็นพลเมืองอังกฤษ (British Citizens : BC) หรือพลเมืองคอมมอนเวลส์ (Commonwealth Citizens) เท่านั้นที่มีสิทธิพักอาศัยในอังกฤษ ⁵ จึงทำให้พลเมืองของสหราชอาณาจักรและอาณานิคมไม่มีสิทธิพักอาศัยในอังกฤษเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว ในปี ค.ศ. 1981 อังกฤษได้ตราพระราชบัญญัติสัญชาติอังกฤษ ค.ศ. 1981 (British Nationality Act 1981) โดยกำหนดให้มีพลเมือง (citizenships) 2 ประเภท ดังนี้

⁴ Ibid., มาตราที่ 4 - 11 ภาคผนวก หน้า 248-250.

⁵ รายละเอียดโปรดดูพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง ค.ศ. 1971 มาตราที่ 2

Robin M. White and Francoise J. Hampson, "British Nationality Law - Proposed Changes," International and Comparative Law Quarterly, 30 (1981) : 248, 252 - 253.

1. บุคคลที่เป็นพลเมืองอังกฤษ (British Citizenships : BC) หมายถึง บุคคลที่เป็นพลเมืองอังกฤษอย่างแท้จริง ซึ่งอาจได้โดยการเกิด, โดยการรับรองบุตร, โดยการสืบสายโลหิต, โดยการจดทะเบียน และโดยการแปลงชาติ ซึ่งเป็นพลเมืองชั้นหนึ่ง 6 (firstclass citizenship)

2. บุคคลที่ยังถือว่าไม่ได้ว่าเป็นพลเมืองอังกฤษโดยสมบูรณ์ (British quasi - citizenships) หมายถึงบุคคลที่จะมีสถานะเป็น BC ได้ก็โดยการจดทะเบียน บุคคลเหล่านี้ ได้แก่

2.1 พลเมืองในดินแดนที่ยังไม่ได้รับเอกราชของอังกฤษ (British Dependen Territories Citizenship : BDTc) หมายถึง พลเมืองในดินแดนที่ยังไม่ได้รับเอกราชของอังกฤษตามที่กำหนดไว้ในตารางที่ 6 ท้ายพระราชบัญญัติฉบับนี้ ดังนั้น พลเมืองในดินแดนดังกล่าวซึ่งแต่เดิมมีสถานะเป็น CUKC จะมีสถานะเป็น BDTc ทันทีในวันที่พระราชบัญญัติฉบับนี้มีผลใช้บังคับ สำหรับพลเมืองในดินแดนดังกล่าวจะมีสถานะเป็น BDTc หลังจากวันที่พระราชบัญญัติฉบับนี้มีผลใช้บังคับได้โดยการเกิดหรือรับรองบุตร, โดยการสืบสายโลหิต, โดยการจดทะเบียนผู้เยาว์ (Minors) หรือกรณีพิเศษ และโดยการแปลงชาติ 7

6 รายละเอียดโปรดดู พระราชบัญญัติสัญชาติอังกฤษ ค.ศ. 1981 ส่วนที่ 1 ภาคผนวก หน้า 272—281.

7 Ibid., ส่วนที่ 2 ภาคผนวก หน้า 281—287.

Robin M. White and Francoise J. Hampson, "What is my Nation ? Who Talk of my Nation ? British Nationality Act 1981," International and Comparative Law Quarterly, 31 (1982) : 850.

2.2 พลเมืองอังกฤษที่อยู่ต่างประเทศ (British Overseas Citizenship : BOC) หมายถึง บุคคลที่มีสถานะ CUKC แต่ไม่ได้เป็น BC หรือเมื่อพระราชบัญญัติฉบับนี้มีผลใช้บังคับ จะมีสถานะเป็น BOC ทันที⁸

2.3 บุคคลในบังคับอังกฤษ (British Subjects) หมายถึงบุคคลในบังคับอังกฤษแต่ไม่ได้เป็นพลเมือง (British subject without citizens : BSWC) ตามพระราชบัญญัติสัญชาติ ค.ศ. 1948 และหญิงซึ่งจดทะเบียนสมรสตามพระราชบัญญัติสัญชาติ ค.ศ. 1965 ยังคงมีสถานะเป็นบุคคลในบังคับอังกฤษ (BS) ต่อไป⁹

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติสัญชาติอังกฤษ ค.ศ. 1981 ยังได้บัญญัติสถานะเพิ่มเติมอีก คือ Irish และ British Protected Persons ซึ่งผู้เขียนจะไม่กล่าวถึงเพราะไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับดินแดนฮ่องกง

เนื่องจากพระราชบัญญัติสัญชาติอังกฤษ ค.ศ. 1948, 1981 มีผลใช้บังคับในดินแดนฮ่องกงตามภาคผนวกที่ 2 และตามมาตรา 50 (1) ตารางที่ 6¹⁰ ทำให้มีปัญหาที่จะต้องศึกษาต่อไปว่า เมื่อนักกฎหมายดังกล่าวมาปรับใช้กับดินแดนฮ่องกงแล้ว จะมีผลกระทบต่อคนฮ่องกงหรือชาวฮ่องกงอย่างไร โดยในการตอบปัญหานั้นผู้เขียนจะแยกศึกษาออกเป็น 2 กรณี ดังนี้

⁸ Ibid., ส่วนที่ 3 ภาคผนวก หน้า 287—288.

⁹ Ibid., ส่วนที่ 4 ภาคผนวก หน้า 288—289.

¹⁰ รายละเอียดโปรดดู พระราชบัญญัติสัญชาติอังกฤษ ค.ศ. 1948 ภาคผนวกที่ 2 และ พระราชบัญญัติสัญชาติอังกฤษ ค.ศ. 1981 มาตรา 50 (1) ตารางที่ 6 ภาคผนวก หน้า 264, 302.

1. กรณีแรก สัญชาติของคนฮ่องกงหรือชาวฮ่องกงในดินแดนที่ยกให้อังกฤษ

ในบทที่ 1 และบทที่ 2 ผู้เขียนได้ศึกษาถึงมูลเหตุที่จีนจำเป็นต้องทำสนธิสัญญานานกิง ค.ศ. 1842 และสนธิสัญญาปักกิ่ง ค.ศ. 1860 ยกดินแดน คือ เกาะฮ่องกง และเกาลูนให้อังกฤษ และได้ทราบถึงเนื้อหาของสนธิสัญญาดังกล่าว รวมทั้งผลทางกฎหมายของการยกดินแดนมาแล้ว จะเห็นว่าสนธิสัญญาทั้งสองฉบับไม่ได้กล่าวถึงสัญชาติของคนฮ่องกงหรือชาวฮ่องกงในดินแดนที่ยกให้อังกฤษ ดังนั้น ในการศึกษาถึงสัญชาติของคนฮ่องกงหรือชาวฮ่องกงในดินแดนดังกล่าวจึงต้องดูว่าในขณะที่กฎหมายภายในหรือความเห็นเกี่ยวกับสัญชาติของจีนและอังกฤษอันเนื่องมาจากการยกดินแดนว่าไว้อย่างไร และกฎหมายระหว่างประเทศในเรื่องเดียวกันนี้ว่าไว้อย่างไร

ทางปฏิบัติของจีนในขณะนั้นเห็นว่าการสูญเสียสัญชาตินั้นเกิดขึ้นได้เพียงอย่างเดียว คือ การแปลงชาติเท่านั้น¹¹ ส่วนทางปฏิบัติของอังกฤษไม่ปรากฏหลักฐานชัดเจนในเรื่องอำนาจพิเศษของกษัตริย์อังกฤษเกี่ยวกับสัญชาติ แต่จากการศึกษาของ Parry ในคดี Donegani V. Donegani และ Mayor of Lyons V. East India Co. ศาลในแคนาดา และในอินเดีย มีความเห็นเหมือนกันว่า "กฎหมายที่บังคับอยู่ในดินแดนที่ได้มาจากการได้ชัยชนะ (conquered) ยังคงมีผลบังคับอยู่ ยกเว้นกับชาวต่างชาติ (alienage) และบุคคลที่อยู่อาศัยในดินแดนที่ได้รับชัยชนะมาจะเป็นบุคคลในบังคับอังกฤษ"¹² หลังจากนั้นในปี ค.ศ. 1867 Law Offices ได้ให้คำแนะนำว่า "ผู้ที่อยู่อาศัยในดินแดนที่มีการยกให้ มีสิทธิที่จะได้รับ

11 Robin M. White, "Hong Kong, Nationality and the British Empire : Historical Doubts and Confusions on the Status of The Inhabitants," Hong Kong Law Journal 19 : 1 (1981) : 26.

12 Ibid., P.27.

ความคุ้มครองจากอังกฤษในทุก ๆ ที่" และในปี ค.ศ. 1872 Law Offices ได้ให้คำแนะนำเพิ่มเติมว่า "สถานะของบุคคลในบังคับอังกฤษได้รับการรับรอง (certificated) แล้ว บุคคลที่เป็นชาวจีนดั้งเดิมมีสิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองจากรัฐบาลอังกฤษ" ¹³ นอกจากนี้ยังปรากฏหลักฐานจากคำประกาศของกัปตัน Charles Elliot ในวันที่ 1 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1841 ที่อังกฤษได้เข้ายึดครองเกาะฮ่องกงว่า ". . . ผู้ที่อยู่อาศัยในเกาะฮ่องกงมีสถานะเป็นบุคคลในบังคับอังกฤษ. . ." ¹⁴ จึงอาจสรุปความเห็นของอังกฤษได้ว่าพลเมืองของจีนในดินแดนที่ยกให้อังกฤษยังคงมีสัญชาติจีนเหมือนเดิมและมีสถานะเป็นบุคคลในบังคับอังกฤษ ในกฎหมายระหว่างประเทศกรณีของสัญชาติของบุคคลที่อยู่อาศัยในดินแดนที่ยกให้รัฐอื่นนั้น ทางปฏิบัติของอังกฤษตามทีบันทึกไว้ใน British Digest of International Law Vol. 5 ว่า ". . . ไม่ทำให้สูญเสียสัญชาติเดิมโดยทันที . . ." ¹⁵ ดังนั้น ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่า บุคคลที่อยู่อาศัยในดินแดนที่จีนยกให้อังกฤษดังกล่าวนั้นจะต้องแยกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรกคือ บุคคลที่เกิดก่อนการยกดินแดน กลุ่มนี้จะได้รับสัญชาติจีนและมีสถานะเป็นบุคคลในบังคับอังกฤษ กลุ่มที่สองคือ บุคคลที่เกิดขณะที่มีการยกดินแดนกลุ่มนี้จะมีสถานะเป็นบุคคลในบังคับอังกฤษ และอาจได้รับสัญชาติจีนตามหลักสายโลหิต จึงทำให้บุคคลในดินแดนดังกล่าวมีสองสัญชาติซึ่งกฎหมายระหว่างประเทศในขณะนั้นไม่ได้วางหลักเกณฑ์ในเรื่องบุคคลสองสัญชาติอันเนื่องมาจากการยกดินแดนแต่อย่างใด

¹³ Ibid., pp. 27 - 28.

¹⁴ รายละเอียดโปรดดู Proclamation to the Chinese Inhabitants of Hong Kong 1 February 1841, ภาคผนวก หน้า 208-209.

¹⁵ Robin M. White, "Hong Kong, Nationality and the British Empire : Historical Doubts and Confusions on the Status of The Inhabitants," Hong Kong Law Journal , 26.

2. กรณีที่สอง สัญชาติของคนฮ่องกงหรือชาวฮ่องกงในดินแดนที่จีนให้อังกฤษเช่า

เนื่องจากสนธิสัญญาปักกิ่ง ค.ศ. 1898 จีนให้อังกฤษเช่านิวเทริทอรีเป็นเวลา 99 ปี โดยในสนธิสัญญาดังกล่าวไม่ได้กำหนดในเรื่องสัญชาติของคนในดินแดนดังกล่าวไว้ด้วย ดังนั้นในการศึกษาจึงต้องดูว่าในขณะที่ขณะนั้นกฎหมายภายในหรือความเห็นเกี่ยวกับสัญชาติของจีนและอังกฤษอันเนื่องมาจากการเช่าดินแดนว่าไว้อย่างไร และกฎหมายระหว่างประเทศในเรื่องเดียวกันนี้ว่าไว้อย่างไร

ในคดี Liang Tou 1909 ปรากฏข้อเท็จจริงว่า Liang Tou เกิดในนิวเทริทอรีและอยู่อาศัยที่นั่นจนกระทั่งมีการเช่า ต่อมาในระหว่างที่มีการเช่ากันแล้ว Liang Tou ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดกรรม ลักทรัพย์ แล้วหลบหนีเข้าไปในจีนและถูกจับกุม กงสุลอังกฤษได้ร้องขอให้จีนส่ง Liang Tou ซ้ำมาแดน แต่ได้รับการปฏิเสธโดยให้ความเห็นว่าการเช่าไม่ได้เป็นการเปลี่ยนแปลงสัญชาติของบุคคลที่อยู่อาศัยในดินแดนที่เช่า¹⁶ จากคดีดังกล่าวเห็นได้ว่าจีนยอมรับว่าการเช่าไม่ทำให้สัญชาติของบุคคลที่อยู่อาศัยในดินแดนที่เช่าเปลี่ยนแปลงไป เพราะจีนยังคงมีอำนาจอธิปไตยในดินแดนที่ให้อังกฤษเช่า ความเห็นของอังกฤษในช่วง ปี ค.ศ. 1898 - 1914 ก่อนที่พระราชบัญญัติสัญชาติอังกฤษ ค.ศ. 1914 มีผลใช้บังคับเห็นว่า บุคคลผู้เกิดในระหว่างที่มีการเช่าจะมีสถานะ เป็นบุคคลในบังคับอังกฤษ (British subject)¹⁷ ในขณะที่กฎหมายระหว่างประเทศขณะนั้นไม่มีความชัดเจน แต่ทางปฏิบัติขณะนั้นชี้ให้เห็นว่า

¹⁶ Peter Wesley - Smith, Unequal Treaties 1898 - 1997 : China Great Britain and Hong Kong's New Territories, P.144.

¹⁷ Robin M. White, "Nationality Aspects of the Hong Kong Settlement," Case Western Reserve Journal of International Law, 20 : (1988) : 233.

สัญชาติของผู้ที่พักอาศัยในดินแดนที่เขาจะไม่ถูกระทบ 18 ดังนั้น คนฮ่องกงหรือชาวฮ่องกงในดินแดนที่เขาจึงยังคงมีสัญชาติจีนและมีสถานะ เป็นบุคคลในบังคับอังกฤษ

เนื่องจากสัญชาติของคนฮ่องกงและชาวฮ่องกงในดินแดนที่ยกให้และเขาไม่มีความแตกต่างกัน ดังนั้นในการศึกษาสัญชาติของคนฮ่องกง และชาวฮ่องกงต่อไป จึงต้องถือว่ามีสัญชาติเหมือนกัน ในปี ค.ศ. 1914 อังกฤษได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติสัญชาติอังกฤษและสถานะของคนต่างชาติ ค.ศ. 1914 แต่พระราชบัญญัตินี้ไม่มีผลกระทบต่อดินแดนฮ่องกงจนกระทั่งในปี ค.ศ. 1948 อังกฤษได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติสัญชาติอังกฤษ ค.ศ. 1948 ฉบับใหม่ ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 1949 และมีผลใช้บังคับในดินแดนฮ่องกงด้วย เมื่อนำพระราชบัญญัตินี้มาปรับใช้กับดินแดนฮ่องกงแล้วจะพบว่าคนฮ่องกงหรือชาวฮ่องกงที่เป็นบุคคลในบังคับอังกฤษก่อนวันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 1949 และมีเงื่อนไขครบถ้วนตามที่พระราชบัญญัตินี้กำหนดจะมีสถานะใหม่เป็นพลเมืองของสหราชอาณาจักรและอาณานิคม (CUKC) สำหรับคนฮ่องกงหรือชาวฮ่องกงที่ถือว่าเป็นบุคคลในบังคับอังกฤษก่อนวันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 1949 และมีเงื่อนไขครบถ้วนตามที่พระราชบัญญัตินี้กำหนดให้ถือว่าเป็นบุคคลในบังคับอังกฤษ (BS) ส่วนคนฮ่องกงหรือชาวฮ่องกงที่เป็นบุคคลในบังคับอังกฤษในวันหรือหลังวันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 1949 จะมีสถานะเป็นพลเมืองของสหราชอาณาจักรและอาณานิคม (CUKC) อย่างไรก็ดี ในปี ค.ศ. 1981 อังกฤษได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติสัญชาติอังกฤษ ค.ศ. 1981 ฉบับใหม่ ซึ่งจะมิผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 1983 เป็นต้นไป เมื่อนำมาปรับใช้กับดินแดนฮ่องกงแล้วจะพบว่า คนฮ่องกงหรือชาวฮ่องกงที่มีสถานะเป็น CUKC จะมีสถานะเป็น BDMC ทันทีในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ คนฮ่องกงหรือชาวฮ่องกงจะได้สถานะ BDMC หลังจากวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับโดยการเกิดหรือรับรองบุตร สืบสาย

18 Robin M. White, "Hong Kong, Nationality and the British Empire : Historical Doubts and Confusions on the Status of The Inhabitants," Hong Kong Law Journal , 23.

โลหิต จดทะเบียนผู้เยาว์หรือกรณีพิเศษ และการแปลงชาติ สำหรับคนฮ่องกงหรือชาวฮ่องกง ที่ไม่ได้มีสถานะเป็น BC หรือ BDTC ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับจะมีสถานะเป็น BOC และคนฮ่องกงหรือชาวฮ่องกงที่มีสถานะเป็น BSWC ตามพระราชบัญญัติสัญชาติอังกฤษ ค.ศ. 1948 และหญิงชาวฮ่องกงที่จดทะเบียนสมรสตามพระราชบัญญัติสัญชาติอังกฤษ ค.ศ. 1965 ยังคงมีสถานะเป็น BS เหมือนเดิม¹⁹ ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า

1. คนฮ่องกงหรือชาวฮ่องกงที่เป็นหรือถือว่าเป็น BS ก่อนวันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 1949 และมีเงื่อนไขครบถ้วนตามที่พระราชบัญญัติสัญชาติอังกฤษ ค.ศ. 1948 กำหนดจะมีสถานะเป็น CUKC หรือ BS และคนฮ่องกงหรือชาวฮ่องกงที่เป็น BS ในวันที่หรือหลังวันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 1949 จะมีสถานะเป็น CUKC ตามพระราชบัญญัติสัญชาติอังกฤษ ค.ศ. 1948

2. คนฮ่องกงหรือชาวฮ่องกงที่มีสถานะเป็น CUKC จะมีสถานะเป็น BDTC ทันทีที่พระราชบัญญัติสัญชาติอังกฤษ ค.ศ. 1981 มีผลใช้บังคับ สำหรับคนฮ่องกงหรือชาวฮ่องกงที่ไม่มีสถานะเป็น BC หรือ BDTC ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับจะมีสถานะเป็น BOC และคนฮ่องกงหรือชาวฮ่องกงที่มีสถานะ BSWC ตามพระราชบัญญัติสัญชาติอังกฤษ ค.ศ. 1948 และหญิงชาวฮ่องกงที่จดทะเบียนสมรสตามพระราชบัญญัติสัญชาติอังกฤษ ค.ศ. 1965 จะมีสถานะเป็น BS เหมือนเดิม ส่วนคนฮ่องกง หรือชาวฮ่องกงจะมีสถานะเป็น BDTC หลังวันที่พระราชบัญญัติฉบับนี้มีผลใช้บังคับตามเงื่อนไขที่พระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนด

เมื่อทราบถึงสัญชาติของคนฮ่องกงหรือชาวฮ่องกงในปัจจุบันแล้ว มีปัญหาที่จะต้องศึกษาต่อไปว่าภายหลังการเข้าเส้นสุดสัญชาติของคนฮ่องกงหรือชาวฮ่องกงจะเปลี่ยนแปลงไปหรือไม่อย่างไร

¹⁹ Robin M. White, "Hong Kong : Nationality, Immigration and The Agreement with China., International and Comparative Law Quarterly, 36 (1987) : 485 - 487.

อังกฤษกับจีนได้ทำบันทึกแลกเปลี่ยนความทรงจำ (Exchange of Memorandum) เกี่ยวกับสัญชาติของคนฮ่องกงหรือชาวฮ่องกง โดยอังกฤษตกลงว่า บุคคลทุกคนที่เกี่ยวข้องกับดินแดนฮ่องกงและมีสถานะเป็น BDTG ตามพระราชบัญญัติสัญชาติอังกฤษ ค.ศ. 1981 จะสิ้นสุดสถานะ BDTG ตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม ค.ศ. 1997 เป็นต้นไป แต่ยังคงมีสถานะที่เหมาะสมและไม่มีสิทธิพักอาศัยในอังกฤษ ในขณะที่จีนตกลงว่าภายใต้กฎหมายสัญชาติจีน ค.ศ. 1980 เพื่อนร่วมชาติชาวจีนฮ่องกงทุกคน รวมทั้งบุคคลที่ถือหนังสือเดินทาง BDTG เป็นชนชาติจีน (Chinese nationals)²⁰ จากบันทึกแลกเปลี่ยนความทรงจำดังกล่าวแสดงว่าตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม ค.ศ. 1997 คนฮ่องกงหรือชาวฮ่องกงที่มีสถานะเป็น BDTG จะสิ้นสุดสถานะดังกล่าว แต่ยังคงมีสถานะที่เหมาะสมโดยไม่ได้ระบุว่ามิได้มีสถานะใด ซึ่งเมื่อศึกษาจากพระราชบัญญัติสัญชาติอังกฤษ ค.ศ. 1981 แล้วจะพบว่าสถานะที่เหมาะสมของคนฮ่องกงหรือชาวฮ่องกง คือ BOC และภายใต้ Hong Kong (British Nationality) Order 1986 กำหนดให้คนฮ่องกงหรือชาวฮ่องกงที่สิ้นสุดสถานะ BDTG จะมีสถานะเป็น British National (Overseas) (BN(O)) โดยให้สิทธิแก่คนฮ่องกงหรือชาวฮ่องกงที่สิ้นสุดสถานะ BDTG จดทะเบียนเป็น BN(O) ได้ก่อนวันที่ 1 กรกฎาคม ค.ศ. 1997²¹ จึงไม่ทำให้เป็นบุคคลไร้สัญชาติ (Stateless Persons) ซึ่งเป็นความรับผิดชอบของอังกฤษต่อดินแดนในปกครองและนับตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม ค.ศ. 1997 เป็นต้นไป คนฮ่องกงหรือชาวฮ่องกงจะไม่มีสถานะเป็น BDTG อีกต่อไป จะมีแต่เฉพาะ BOC และ BN(O) เท่านั้น สำหรับคนฮ่องกงหรือชาวฮ่องกงที่ไม่ได้จดทะเบียนก่อนวันที่ 30 มิถุนายน ค.ศ. 1997 จะไม่มีสถานะเป็น BN(O)

²⁰ รายละเอียดโปรดดู Exchange of Memorandum ท้ายประกาศร่วมระหว่างอังกฤษกับจีนเกี่ยวกับปัญหาฮ่องกง ค.ศ. 1984 ภาคผนวก หน้า 339-340.

²¹ Robin M. White, "Hong Kong : Nationality, Immigration and The Agreement with China.", International and Comparative Law Quarterly, 36 (1987) : 493 - 495.

แต่ยังคงมีสถานะเป็น BOC และชนชาติจีนถ้าบุคคลดังกล่าวมีภูมิลำเนาเป็นชาวจีน ส่วนบุคคลที่ไม่มีสถานะดังกล่าวนั้นจะเป็นบุคคลไร้สัญชาติ²² ในขณะที่บันทึกแลกเปลี่ยนความทรงจำของจีนพยายามหลีกเลี่ยงที่จะพูดถึงลักษณะ BDTC ของคนฮ่องกงหรือชาวฮ่องกงโดยตรง จึงหันไปใช้คำว่า "เพื่อร่วมชาติชาวฮ่องกง" (Hong Kong Chinese Compatriots)²³ และมีสถานะเป็นชนชาติจีน ซึ่งตามกฎหมายสัญชาติจีน บุคคลที่เกิดในจีนจากบิดามารดาหรือบิดาหรือมารดาที่เป็นชนชาติจีน หรือบุคคลที่เกิดในต่างประเทศจากบิดามารดาหรือบิดาหรือมารดาที่เป็นชนชาติจีนหรือบุคคลที่เกิดในจีนจากบิดามารดาที่ไม่มีสัญชาติหรือมีสัญชาติไม่แน่นอน และตั้งถิ่นฐานในจีน จะได้สัญชาติจีน²⁴ การได้สัญชาติจีนตามกฎหมายดังกล่าวอาศัยหลักการสืบสายโลหิต (jure sanguinis) เป็นหลัก ดังนั้น คนฮ่องกงหรือชาวฮ่องกงที่เป็น BDTC และมีสถานะเป็นเพื่อนร่วมชาติชาวจีน บุคคลเหล่านี้จะได้สัญชาติจีน ซึ่งจะทําให้มีสองสัญชาติ แต่จีนไม่ยอมรับให้ชนชาติจีนมีสองสัญชาติ²⁵ คนฮ่องกงหรือชาวฮ่องกงดังกล่าวจึงต้องสละสัญชาติใดสัญชาติหนึ่งและถือสัญชาติเพียงสัญชาติเดียว

²² Johannes Chan, "Nationality" in Raymond Wacks ed. Human Rights in Hong Kong, (Hong Kong : Oxford University Press 1992), pp. 478 - 479.

²³ Ibid., P.490. เพื่อนร่วมชาติชาวจีน เต็งเสี่ยวผิง ได้ให้ความหมายว่า หมายถึงบุคคลที่ยอมรับในชาติตนเอง สนับสนุนในการใช้อำนาจอธิปไตยของจีนเหนือดินแดนฮ่องกงและต้องไม่กระทำการใด ๆ ที่จะก่อให้เกิดความเสียหายต่อความมั่นคงและความรุ่งเรืองของดินแดนฮ่องกง ซึ่งเป็นการใช้หลักความจงรักภักดีต่อจีนเป็นเกณฑ์ในการกำหนดสถานะ

²⁴ รายละเอียดโปรดดู กฎหมายสัญชาติจีน ค.ศ. 1980 มาตรา 3 - 6. ภาคผนวก หน้า 268.

²⁵ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 3.

George Ginsburgs, "The 1980 Nationality Law of People's Republic of China," The American Journal of Comparative Law 30 (1982) : 461 - 462.

ในวันที่แลกเปลี่ยนความทรงจำของอังกฤษได้กำหนดต่อไปว่า เจ้าหน้าที่กงสุลอังกฤษในเขตการบริหารพิเศษฮ่องกงและที่อื่น ๆ อาจจะออกและเปลี่ยนหนังสือเดินทางฉบับใหม่ให้กับบุคคลที่สิ้นสุดสถานะ BDTC และอาจจะออกหนังสือเดินทางให้กับบุคคลที่เกิดก่อนวันที่ 1 กรกฎาคม ค.ศ. 1997 ซึ่งแต่เดิมถือหนังสือเดินทางตามบิดามารดา และบุคคลที่ถือหนังสือเดินทางดังกล่าว มีสิทธิที่จะได้รับหรือร้องขอการบริการและความคุ้มครองจากกงสุลอังกฤษในประเทศที่สามได้²⁶ จึงทำให้คนฮ่องกงหรือชาวฮ่องกงที่มีสถานะเป็น BN(O) หรือ BOC มีหนังสือเดินทางฉบับใหม่ ภายในวันที่แลกเปลี่ยนความทรงจำไม่ได้ระบุถึงสิทธิของผู้ถือหนังสือเดินทางที่มีสถานะ BN(O) ว่ามีสิทธิที่จะพักอาศัยในที่ใด ๆ ในอังกฤษ หรือในดินแดนที่ยังไม่ได้รับเอกราชของอังกฤษ หลังวันที่ 30 มิถุนายน ค.ศ. 1997 หรือไม่ ซึ่งต่างกับบุคคลที่มีสถานะ BDTC ที่มีสิทธิพักอาศัยในดินแดนที่ยังไม่ได้รับเอกราชของอังกฤษ เช่น ดินแดนฮ่องกง ก่อนวันที่ 1 กรกฎาคม ค.ศ. 1997 ในขณะที่เงินตกลงว่าตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม ค.ศ. 1997 เป็นต้นไป จีนอนุญาตให้ชนชาติจีนในดินแดนฮ่องกงซึ่งก่อนหน้านี้มีสถานะเป็น BDTC ให้ใช้เอกสารเดินทางที่ออกโดยรัฐบาลอังกฤษ เพื่อจุดมุ่งหมายในการเดินทางไปยังรัฐ หรือเขตการปกครองอื่นโดยชนชาติจีนที่ถือเอกสารเดินทางดังกล่าวจะไม่ได้รับการคุ้มครองจากกงสุลอังกฤษในเขตการบริหารพิเศษฮ่องกงและส่วนอื่น ๆ ของจีน²⁷ บันทึกความทรงจำของจีนดังกล่าวแสดงว่าจีนยอมรับหนังสือเดินทางหรือที่จีนใช้คำว่า เอกสารเดินทางที่อังกฤษออกให้แก่ BN(O) หรือ BOC เพียงแต่บุคคลที่ถือหนังสือดังกล่าวจะไม่ได้รับความคุ้มครองจากกงสุลอังกฤษในเขตการบริหารพิเศษฮ่องกงหรือส่วนอื่น ๆ ของจีนเท่านั้น ส่วนในประเทศอื่น ๆ ผู้ถือหนังสือเดินทางดังกล่าวสามารถขอความคุ้มครองจากกงสุลอังกฤษได้

26 รายละเอียดโปรดดู Exchange of Memorandum ท้ายประกาศร่วมระหว่างอังกฤษกับจีนเกี่ยวกับปัญหาฮ่องกง ค.ศ. 1984 ภาคผนวก หน้า 339—340.

27 เรื่องเดียวกัน.

เกี่ยวกับสัญชาติของนิติบุคคล (Legal Person) เช่น บริษัท (Corporations) เป็นต้นนั้น ประกาศร่วมระหว่างอังกฤษกับจีนเกี่ยวกับปัญหาฮ่องกง ค.ศ. 1984 ไม่ได้กล่าวถึง แต่จากคดี Barcelona Traction Case 1970 ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศได้ตัดสินไว้ว่า "สิทธิของรัฐบาลในการให้ความคุ้มครองทางการทูตแก่บริษัทจะอยู่ภายใต้กฎหมายของรัฐที่บริษัทจัดตั้งขึ้นและดินแดนที่บริษัทนั้นจดทะเบียน" ²⁸ คพิพากษาดังกล่าวแสดงให้เห็นโดยนัยว่าบริษัทจัดตั้งขึ้นและจดทะเบียนในรัฐใดย่อมมีสัญชาติของรัฐนั้น รัฐนั้นย่อมมีสิทธิให้ความคุ้มครองทางการทูตแก่บริษัทดังกล่าวได้ ในกรณีสัญชาติของนิติบุคคลในดินแดนฮ่องกงก็เช่นเดียวกันย่อมขึ้นอยู่กับกฎหมายภายในของดินแดนฮ่องกง กำหนดไว้ว่าอย่างไร และเมื่อดินแดนฮ่องกงมีสถานะเป็นเขตการบริหารพิเศษฮ่องกงแล้ว สัญชาติของนิติบุคคลจะเป็นอย่างไรต่อไปเป็นปัญหาล่าช้าที่ควรศึกษาต่อไป

เกี่ยวกับสัญชาติของผู้ลี้ภัยในเขตการบริหารพิเศษฮ่องกงนั้น ประกาศร่วมระหว่างอังกฤษกับจีนเกี่ยวกับปัญหาฮ่องกง ค.ศ. 1984 ไม่ได้มีการตกลงในเรื่องดังกล่าวไว้ด้วย จึงทำให้มีปัญหาคือจะต้องศึกษาว่าผู้ลี้ภัยในเขตการบริหารพิเศษฮ่องกงจะมีสัญชาติใด

ในดินแดนฮ่องกงปัจจุบัน มีกลุ่มคน 2 กลุ่มที่พยายามจะเข้าไปในดินแดนฮ่องกงหรือที่เข้าไปในดินแดนฮ่องกงอยู่แล้ว และสร้างปัญหาให้กับรัฐบาลดินแดนฮ่องกงเป็นอย่างมาก กลุ่มแรกคือ ชาวจีนจากแผ่นดินใหญ่ โดยปรากฏว่าในปี ค.ศ. 1993 ชาวจีนจากแผ่นดินใหญ่ได้พยายามหลบหนีเข้าไปในดินแดนฮ่องกงในอัตราเฉลี่ย 103 คน/วัน รัฐบาลดินแดนฮ่องกงถือว่าชาวจีนเหล่านี้เป็นผู้เข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย (Illegal Immigrations) และจะถูกส่งกลับแผ่นดินใหญ่อีกทันที ไม่ได้มีสถานะเป็นผู้ลี้ภัยแต่อย่างใด ²⁹ ในขณะที่เดียวกัน จีนเห็นว่ากลุ่ม

²⁸ Oppenheim's, International Law : Peace part 2 - 4, 9 th ed. Vol 1, pp 859 - 861.

²⁹ Hong Kong Government, Vietnamese Migrants in Hong Kong : What the Hong Kong Government has done, (June 1993).

ชาวจีนจากแผ่นดินใหญ่ที่หลบหนีเข้าไปในดินแดนฮ่องกงไม่มีสถานะเป็นผู้ลี้ภัย เพราะดินแดนฮ่องกงเป็นของจีน³⁰ ดังนั้น สันติภาพของชาวจีนจากแผ่นดินใหญ่ผู้เขียนจะไม่ขอก้าวถึง กลุ่มคนอีกกลุ่มหนึ่งคือ ชาวเวียดนาม โดยปรากฏว่าได้มีชาวเวียดนามอพยพเข้ามาในดินแดนฮ่องกงครั้งแรกในปี ค.ศ. 1975 จำนวน 3,743 คน และมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ จนกระทั่งในปัจจุบันมีจำนวนทั้งสิ้น 183,643 คน และได้อพยพไปตั้งถิ่นฐานในประเทศอื่น ๆ จำนวน 134,444 คน ในจำนวนดังกล่าวมีชาวเวียดนามได้ตั้งถิ่นฐานในดินแดนฮ่องกงจำนวน 566 คน³¹ นับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1975 เป็นต้นมาจนถึงวันที่ 15 มิถุนายน ค.ศ. 1988 รัฐบาลดินแดนฮ่องกงถือว่าผู้อพยพชาวเวียดนามเหล่านี้มีสถานะเป็นผู้ลี้ภัยโดยทันที แต่ต่อมาภายหลังรัฐบาลดินแดนฮ่องกงพบว่า มูลเหตุจูงใจที่ชาวเวียดนามอพยพเข้าไปในดินแดนฮ่องกงก็เพื่อต้องการไปตั้งถิ่นฐานในประเทศอื่นมากกว่าที่จะขอลี้ภัย (asylum) รัฐบาลดินแดนฮ่องกงจึงกำหนดนโยบายเกี่ยวกับคนเข้าเมืองชาวเวียดนามใหม่โดยนํามาตรการคัดเลือก (screening) ของ UNHCR มาใช้คัดเลือกชาวเวียดนามเพื่อให้ได้ชาวเวียดนามที่ต้องการลี้ภัยอย่างแท้จริงมาตรการดังกล่าวเริ่มใช้ตั้งแต่วันที่ 16 มิถุนายน ค.ศ. 1988 เป็นต้นไป³² จนกระทั่งในวันที่ 1 กรกฎาคม ค.ศ. 1994 มีชาวเวียดนามที่มีสถานะเป็นผู้ลี้ภัยจำนวน 1,846 คน ซึ่งจะถูกส่งตัวเข้ามาที่พัก (Camps) เพื่อรอการไปตั้งถิ่นฐานในต่างประเทศ สำหรับผู้อพยพชาวเวียดนามที่ไม่มีสถานะเป็นผู้ลี้ภัยจำนวน 27,564 คน จะถูกส่งกลับเวียดนาม ส่วนผู้อพยพชาวเวียดนาม จำนวน 1,687 คน อยู่ในระหว่างรอการคัดเลือก³³ ผู้ลี้ภัยชาวเวียดนามเหล่านี้อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายของดินแดนฮ่องกง คือ กฎฎีกาคนเข้าเมือง (The Immigration Ordinance)

³⁰ Vitit Muntarbhorn, The Status of Refugees in Asia, (Oxford : Clarendon Press 1992), P.59.

³¹ Hong Kong Government, Monthly Statistical Report (Arrivals and Departures), (January 1944) Form I, II.

³² Hong Kong Government, Status Determination Procedures, (January 1994).

³³ Hong Kong Government, Excutive Summary, (January 1994).

โดยกำหนดว่าเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองอาจจะอนุญาตให้ผู้ลี้ภัยชาวเวียดนามยังคงอยู่ในดินแดนฮ่องกงระหว่างรอใบตั้งถิ่นฐานในประเทศอื่น ผู้ลี้ภัยเหล่านี้อาจจะถูกห้ามมิให้รับจ้างทำงาน จัดตั้งหรือร่วมกันประกอบธุรกิจ³⁴ จึงทำให้ผู้ลี้ภัยชาวเวียดนามเข้ามาในดินแดนฮ่องกงในสถานะพิเศษทำให้ไม่มีสถานะเป็น "ผู้มีถิ่นที่อยู่ปกติ" (ordinarily resident) จึงไม่สามารถกลายเป็นผู้มีถิ่นที่อยู่ (residents) หรือผู้มีภูมิลำเนา (belongers) ยกเว้น ผู้ลี้ภัยชาวเวียดนามที่ได้รับอนุญาตให้ตั้งถิ่นฐานในดินแดนฮ่องกง³⁵ โดยไม่พบว่ามีกรให้สัญชาติอังกฤษแก่บุคคลดังกล่าวแต่อย่างใด

อย่างไรก็ดี ปัญหาเกี่ยวกับสัญชาติน่าจะเกิดกับบุตรของผู้ลี้ภัยชาวเวียดนามที่เกิดในดินแดนฮ่องกงทั้งก่อนและหลังวันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 1981 ซึ่งเป็นวันที่พระราชบัญญัติสัญชาติอังกฤษมีผลใช้บังคับว่ามีสัญชาติหรือสถานะใด โดยผู้เขียนจะแบ่งศึกษาเป็น 3 กรณี ดังนี้

กรณีแรก คือ บุตรของผู้ลี้ภัยชาวเวียดนามที่เกิดในดินแดนฮ่องกงก่อนวันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 1983 บุตรของผู้ลี้ภัยชาวเวียดนามดังกล่าวเกิดในขณะที่พระราชบัญญัติสัญชาติอังกฤษ ค.ศ. 1948 มีผลใช้บังคับอยู่ ดังนั้น การได้สัญชาติของบุตรของผู้ลี้ภัยจึงต้องพิจารณาจากพระราชบัญญัตินี้ ซึ่งกำหนดหลักเกณฑ์การได้สัญชาติไว้ว่า บุคคลทุกคนที่เกิดในอังกฤษและดินแดนในปกครองหลังจากที่พระราชบัญญัติฉบับนี้มีผลใช้บังคับจะเป็นพลเมืองของสหราชอาณาจักร

34 W.S. Clarke, "Hong Kong Immigration Control : The Law and The Bureaucratic Maze," Hong Kong Law Journal 16 (1986) : 361.

35 Robin M. White, "Nationality Aspects of the Hong Kong Settlement," Case Western Reserve Journal of International Law, pp. 234 - 236.

อาณาจักรและดินแดนในปกครอง (CUKC) โดยการเกิด 36 หลักเกณฑ์ดังกล่าวเป็นการได้สัญชาติโดยอาศัยหลักดินแดน (jus soli) และใช้คำว่า "ทุกคน" (every person) โดยไม่ได้กำหนดความหมายไว้เป็นพิเศษแต่อย่างใด 37 ดังนั้น บุคคลที่เกิดในดินแดนฮ่องกงทุกคนไม่ว่าจะมีบิดามารดาเป็นคนฮ่องกงหรือชาวฮ่องกงหรือไม่ก็ตาม บุคคลนั้นจะมีสถานะเป็น CUKC เมื่อมาปรับใช้กับบุตรของผู้สัญชาติเวียดนามแล้วจะพบว่า บุตรของผู้สัญชาติเวียดนามมีคุณสมบัติครบถ้วนจึงทำให้มีสถานะเป็น CUKC 38 ซึ่งในดินแดนฮ่องกงมีบุตรของผู้สัญชาติเวียดนามประเภทนี้อยู่จำนวน 153 คน 39 เมื่อพระราชบัญญัติสัญชาติอังกฤษ ค.ศ. 1981 มีผลใช้บังคับจะทำให้บุตรของผู้สัญชาติเวียดนามเปลี่ยนสถานะจาก CUKC ไปเป็นพลเมืองในดินแดนที่ยังไม่ได้รับเอกราชของอังกฤษ (BDTC) 40 และนับตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม ค.ศ. 1997 เป็นต้นไป บุตรของผู้สัญชาติเวียดนามจะสิ้นสุดสถานะ BDTC และอาจจะมีสถานะใหม่เป็น BN(O) หรือ BOC 41

36 รายละเอียดโปรดดูพระราชบัญญัติสัญชาติอังกฤษ ค.ศ. 1948 มาตราที่ 4 ภาคผนวก หน้า 248.

37 เรื่องเดียวกัน, มาตรา 32 ภาคผนวก หน้า 259—260.

38 Robin M. White, "Hong Kong : Nationality, Immigration and The Agreement with China," International and Comparative Law Quarterly, 36 (1987) : 486.

39 Emily Lau, "No more Mr.Nice Guy," Far Eastern Economic Review (15 September 1988) : 29.

40 รายละเอียดโปรดดูพระราชบัญญัติสัญชาติอังกฤษ ค.ศ. 1981 มาตราที่ 23 (1) (a) ภาคผนวก หน้า 284.

41 รายละเอียดโปรดดู Exchange of Memmorandum ท้ายประกาศร่วมระหว่างอังกฤษกับจีนเกี่ยวกับปัญหาฮ่องกง ค.ศ. 1984 ภาคผนวก หน้า 339—340.

กรณีที่สอง คือ บุตรของผู้ลี้ภัยชาวเวียดนามที่เกิดในดินแดนฮ่องกงหลังวันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 1983 บุตรของผู้ลี้ภัยชาวเวียดนามเกิดในขณะที่พระราชบัญญัติสัญชาติอังกฤษ ค.ศ. 1981 มีผลใช้บังคับ การพิจารณาสัญชาติจึงต้องพิจารณาจากพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าว ซึ่งกำหนดหลักเกณฑ์การได้สัญชาติไว้ว่า บุคคลที่เกิดในดินแดนที่ยังไม่ได้รับเอกราชหลังวันที่ พระราชบัญญัติฉบับนี้มีผลใช้บังคับ ถ้าในขณะที่เกิดนั้น มีบิดาหรือมารดาเป็น BDTC หรือตั้งถิ่นฐานในดินแดนที่ยังไม่ได้รับเอกราช 42 หลักเกณฑ์ดังกล่าวอังกฤษยังคงใช้หลักดินแดนในการให้สัญชาติเพียงแต่กำหนดเงื่อนไขในการได้สัญชาติยากยิ่งขึ้น ประการแรก คือ จะต้องมียุติมารดาเป็น BDTC ในวันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 1983 ซึ่งก็หมายความว่าก่อนหน้านี้บิดาจะต้องเป็น CUKC ตามพระราชบัญญัติสัญชาติอังกฤษ ค.ศ. 1948 มาก่อน ประการที่สอง คือ บิดาหรือมารดาจะต้องเป็นบุคคลที่ตั้งถิ่นฐานในดินแดนฮ่องกง เมื่อนำมาปรับใช้กับบุตรของผู้ลี้ภัยชาวเวียดนามจะพบว่าในเงื่อนไขประการแรก บิดามารดาของเด็กมีสถานะเป็นผู้ลี้ภัยจึงไม่สามารถมีสถานะเป็น BDTC และเงื่อนไข ประการที่สอง ขอต่อหนังสือปกติผู้อพยพชาวเวียดนามที่จะมีสถานะเป็นผู้ลี้ภัยในดินแดนฮ่องกงได้ จะต้องมีความตั้งใจใช้ดินแดนฮ่องกงเป็นที่พักอาศัยเพียงชั่วคราวเพื่อรอไปตั้งถิ่นฐานในต่างประเทศ จึงไม่อาจตั้งถิ่นฐานในดินแดนฮ่องกงได้ ดังนั้น บุตรของผู้ลี้ภัยชาวเวียดนามจึงไม่อยู่ในหลักเกณฑ์ตามที่พระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนดไว้ แต่ไม่ได้หมายความว่าเด็กที่เกิดมานั้นจะเป็นคนไร้สัญชาติเพราะสามารถมีสัญชาติตามบิดามารดาได้ตามหลักสายโลหิต คือสัญชาติเวียดนาม 43 ดังนั้นเมื่อการเช่าสิ้นสุดชะตาชีวิตของบุตรผู้ลี้ภัยชาวเวียดนามจะเป็นอย่างไรต่อไป เป็นเรื่องที่น่าศึกษาต่อไป

42 รายละเอียดโปรดดูพระราชบัญญัติสัญชาติอังกฤษ ค.ศ. 1981 มาตรา 15

(1) ภาคผนวก หน้า 281.

43 Oppenheim's, International Law Peace part 2-4, 9th ed.

Vol, P. 870.

กรณีที่สาม บุตรของผู้ลี้ภัยชาวเวียดนามที่มีบิดามารดาเป็นผู้ที่รัฐบาลดินแดนฮ่องกงอนุญาตให้ตั้งถิ่นฐานในดินแดนฮ่องกงได้ ถ้าเป็นบุตรผู้ลี้ภัยชาวเวียดนามที่เกิดก่อนวันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 1983 จะมีสถานะเหมือนกับบุตรของผู้ลี้ภัยชาวเวียดนามในกรณีแรก แต่ถ้าเป็นบุตรของผู้ลี้ภัยชาวเวียดนามที่เกิดหลังวันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 1983 อาจได้สถานะ BDTC โดยการจดทะเบียน (registered) ในระหว่างที่เป็นผู้เยาว์ (minor) ในฐานะที่บิดามารดาได้รับอนุญาตให้ตั้งถิ่นฐานในดินแดนฮ่องกง⁴⁴ ซึ่งจะทําให้ภายหลังการเข้าสิ้นสุบบุคคลดังกล่าว มีสถานะเช่นเดียวกับบุตรของผู้ลี้ภัยในกรณีแรก

ดังนั้น สัญชาติของคนฮ่องกงหรือชาวฮ่องกงในเขตการบริหารพิเศษฮ่องกงคือสัญชาติจีนและ BN(O) หรือ BOC แต่จีนไม่ยอมรับการมีสองสัญชาติ คนฮ่องกงหรือชาวฮ่องกงจึงต้องสละสัญชาติใดสัญชาติหนึ่งและถือสัญชาติเพียงสัญชาติเดียว สำหรับสัญชาตินิติบุคคลนั้นขึ้นอยู่กับกฎหมายภายในของดินแดนที่นิติบุคคลนั้นจัดตั้งและจดทะเบียน ส่วนผู้ลี้ภัยชาวเวียดนามทั้งที่ได้รับอนุญาตและไม่ได้รับอนุญาตจากรัฐบาลดินแดนฮ่องกงให้ตั้งถิ่นฐานในดินแดนฮ่องกงจะยังคงมีสัญชาติเวียดนามไม่เปลี่ยนแปลง สำหรับบุตรของผู้ลี้ภัยชาวเวียดนามที่เกิดจากบิดามารดาที่ได้รับอนุญาตและไม่ได้รับอนุญาตจากรัฐบาลดินแดนฮ่องกงให้ตั้งถิ่นฐานในดินแดนฮ่องกงและเกิดก่อนวันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 1983 จะมีสัญชาติเช่นเดียวกับคนฮ่องกงหรือชาวฮ่องกงปัจจุบัน ส่วนบุตรของผู้ลี้ภัยชาวเวียดนามดังกล่าวที่เกิดหลังวันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 1983 จะไม่ได้สัญชาติอังกฤษ แต่บุตรของผู้ลี้ภัยชาวเวียดนามที่บิดามารดาได้รับอนุญาตให้ตั้งถิ่นฐานในดินแดนฮ่องกงมีสิทธิที่จะขอจดทะเบียนเป็น BDTC ได้

44 รายละเอียดโปรดดูพระราชบัญญัติสัญชาติอังกฤษ ค.ศ. 1981 มาตรา 15 (3) ภาคผนวก หน้า 281.

5.1.2 สถานะทางกฎหมายของบุคคลในเรื่องสิทธิเสรีภาพ

เมื่อทราบถึงสัญชาติของคนฮ่องกงหรือชาวฮ่องกง นิติบุคคลและผู้ลี้ภัยในเขตการบริหารพิเศษฮ่องกงแล้ว ในส่วนนี้ผู้เขียนจะศึกษาต่อไปว่า สิทธิเสรีภาพของบุคคลดังกล่าวในเขตการบริหารพิเศษฮ่องกงมีอยู่อย่างไรและจะได้รับการรับรองและคุ้มครองหรือไม่เพียงไร แต่ก่อนที่จะศึกษาในเรื่องดังกล่าว มีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาก่อนว่าในปัจจุบันสิทธิเสรีภาพของบุคคลเหล่านี้ในดินแดนฮ่องกงปัจจุบันมีอยู่อย่างไร

ในปลายปี ค.ศ. 1966 สมัชชาสหประชาชาติได้รับเอาตราสารเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพของบุคคลรวม 3 ฉบับ คือ ความตกลงระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 (International Covenant on Civil and Political Rights 1966 : ICCPR) ความตกลงระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิในทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ค.ศ. 1966 (International Covenant on Economic, Social and Culture Rights 1966 : ICESCR) และพิธีสารเรียกร้องให้ปฏิบัติตามความตกลง ค.ศ. 1966 (Optional Protocol 1966 : OP) ในเดือนธันวาคม ค.ศ. 1989 สมัชชาสหประชาชาติได้รับเอาพิธีสารเรียกร้องให้ปฏิบัติตามความตกลงฉบับที่ 2⁴⁵ (Second Optional Protocol 1989 : SOP) อังกฤษได้ลงนาม ICCPR และ ICESCR เมื่อวันที่ 16 กันยายน ค.ศ. 1968 และให้สัตยาบันเมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม ค.ศ. 1976 โดยมีผลใช้บังคับถึงดินแดนในปกครองด้วย ส่วน OP และ SOP อังกฤษไม่ได้ลงนามหรือให้สัตยาบัน⁴⁶

⁴⁵ Nihal Jayawickrama, "Hong Kong and The International Protection of Human Rights," in Raymond Wacks ed. Human Rights in Hong Kong, (Hong Kong : Oxford University Press 1992), P.122. โดย ICESCR มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 3 มกราคม ค.ศ. 1976 สำหรับ ICCPR และ OP มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 23 มีนาคม ค.ศ. 1976 ส่วน SOP ยังไม่มีผลใช้บังคับ

⁴⁶ Ibid., pp.122 - 123.

ในการให้สัตยาบันต่อ ICCPR นั้น อังกฤษได้ตั้งข้อสงวน (reservations) ไว้หลายเรื่องคือ มาตรา 1 สิทธิในการกำหนดอนาคตตนเอง (self - determination), มาตรา 10 สิทธิในการกักกันและฟื้นฟูผู้กระทำความผิดก่อนปล่อยตัวเข้าสู่สังคม, มาตรา 12 สิทธิที่จะกำหนดการเดินทางเข้าและออกในอังกฤษและดินแดนในปกครองแยกต่างหากจากกัน, มาตรา 13 สิทธิที่จะไม่ทบทวนคำตัดสินที่ให้นรเทศชาวต่างชาติ, มาตรา 20 สิทธิที่จะไม่แนะนำกฎหมายที่เกี่ยวกับการทำสงคราม หรือชักชวนให้เกลียดชังชาติ เผ่าพันธุ์ และศาสนาที่จะก่อให้เกิดการแบ่งแยก เป็นปรปักษ์ หรือความรุนแรง, มาตรา 24 สิทธิที่จะได้เป็นพลเมืองอังกฤษ และ มาตรา 25 สิทธิที่จะเข้าร่วมกิจกรรมต่อสาธารณชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิทธิในการเลือกตั้งโดยเสรี ส่วน ICESCR อังกฤษไม่ได้ตั้งข้อสงวนแต่อย่างใด 47 เมื่ออังกฤษได้ให้สัตยาบันต่อ ICCPR และ ICESCR แล้ว อังกฤษมีพันธกรณีระหว่างประเทศที่จะต้องรายงานผลการปฏิบัติตามความตกลงดังกล่าวให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน (Human Right Committee) ได้ทราบ มีพันธกรณีภายในที่จะต้องยอมรับและให้ความมั่นใจต่อปัจเจกชนในดินแดนทุกคนในการใช้สิทธิและเสรีภาพและการไม่ละเมิดต่อสิทธิเสรีภาพดังกล่าว ถ้าหากมีการละเมิดผู้ที่ได้รับความเสียหายย่อมมีสิทธิได้รับการเยียวยา (remedy) อย่างเป็นทางการและมีประสิทธิภาพ และจะต้องจัดให้มีการตรากฎหมายภายในอนุวัติการ 48 แต่อังกฤษก็ไม่เคยตรากฎหมายภายในอนุวัติการต่อ ICCPR และ ICESCR ให้เป็นกฎหมายภายในของดินแดนฮ่องกงโดยไม่สามารถหาควาใด ๆ มาอธิบายสภาพดังกล่าวได้ ทั้ง ๆ ที่ดินแดนในปกครองของอังกฤษแห่งนี้มีความเจริญ

47 Ibid., pp. 128 - 131.

48 V.H.Li, The Role of Law in Communist China, China Quarterly 44 (1970) : 66.

Albert H.Y.Chen, "The Development Legal System in China," Hong Kong Law Journal, 13 (1983) : 299.

Wu Jianfan, "Building New China's Legal System," Columbia Journal of Transnational Law, 22 (1983) : 1 - 2.

เจริญรุ่งเรืองเป็นอย่างมากในทางเศรษฐกิจ แต่ในเรื่องสิทธิเสรีภาพแล้วกลับไม่ได้รับการปฏิบัติเหมือนดินแดนปกครองอื่น เช่น ในซีเรีย (1959) นามิเบีย (1990) เป็นต้น 49 จนกระทั่ง ในปี ค.ศ. 1984 อังกฤษกับจีนได้ตกลงระงับข้อพิพาทต่อกันเกี่ยวกับปัญหาฮ่องกงจึงได้ทำสนธิสัญญาขึ้นโดยตกลงกันว่าสิทธิและเสรีภาพจะต้องถูกทำให้อย่างแน่นอน (ensured) โดยกฎหมายของเขตการบริหารพิเศษฮ่องกง 50 จึงทำให้คนฮ่องกงหรือชาวฮ่องกงหวังว่าจะเป็นสัญญาที่จะให้มี Bill of Right ผลที่ตามมาในปี ค.ศ. 1987 จึงได้มีการยกร่าง Hong Kong Bill of Right ขึ้น แต่ก็ไม่มีความคิดเห็นเนื่องจากมีความพยายามที่จะนำไปเขียนไว้ใน Draft Basic Law แต่ฝ่ายจีนได้คัดค้านเพราะ Basic Law เป็นกฎหมายจีนและจีนได้กำหนดสิทธิเสรีภาพของประชาชนไว้ในรัฐธรรมนูญจีน ค.ศ. 1982 51 แล้ว ภายหลังเหตุการณ์ที่จัตุรัสเทียนอันเหมินทำให้คนฮ่องกงหรือชาวฮ่องกงเรียกร้องให้รัฐบาลดินแดนฮ่องกงดำเนินการยกร่าง Hong Kong Bill of Right ต่อไป รัฐบาลดินแดนฮ่องกงจึงได้ทำการปรึกษากับคณะกรรมการยกร่างธรรมนูญการปกครองและตกลงกันว่า Bill of Right จะถูกยกร่างโดยรัฐบาลดินแดนฮ่องกง รัฐบาลดินแดนฮ่องกงจึงได้ทำการยกร่างจนเสร็จและเสนอให้สภานิติบัญญัติพิจารณาให้ความเห็นชอบ เมื่อสภานิติบัญญัติได้ให้ความเห็นชอบแล้ว รัฐบาลดินแดนฮ่องกงจึงประกาศใช้เป็นกฎหมายภายใน คือ Hong Kong Bill of Right Ordinance 1991 โดยมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 8 มิถุนายน ค.ศ. 1991 กฎหมายฉบับนี้ได้

49 Nihal Jayawickrama, "The Bill of Right," in Raymond Wacks ed. Human Rights in Hong Kong, (Hong Kong : Oxford University Press, 1992), P.43, 64.

50 ประกาศร่วมระหว่างอังกฤษกับจีนเกี่ยวกับปัญหาฮ่องกง ค.ศ. 1984 ข้อ 3 (5) ภาคผนวก หน้า 323.

51 Nihal Jayawickrama, "The Bill of Right," in Raymond Wacks ed. Human Rights in Hong Kong, P.66.

นําทบัญญัติใน ICCPR ในส่วนที่ 1, 2 และ 3 มาบัญญัติไว้ ยกเว้นในเรื่องสัญชาติเด็ก 52 จึงทำให้สิทธิเสรีภาพของคนฮ่องกงหรือชาวฮ่องกงปัจจุบัน ได้รับการรับรองและคุ้มครองโดยกฎหมายฉบับดังกล่าว

อย่างไรก็ดี แม้ดินแดนฮ่องกงจะมี Bill of Rights แต่ก็ไม่ได้หมายความว่า สิทธิเสรีภาพของคนฮ่องกงหรือชาวฮ่องกงจะได้รับการรับรองและคุ้มครองอย่างเพียงพอแต่อย่างใด เพราะยังมีกฎหมายภายในอีกหลายฉบับที่ยังคงจำกัดสิทธิเสรีภาพของคนฮ่องกงหรือชาวฮ่องกง เช่น

1. สิทธิต่อชีวิต (Right to Life) ในดินแดนฮ่องกงยังคงใช้โทษประหารชีวิต (The Death Penalty) กับผู้กระทำความผิดฐานฆ่าคนตาย (murder) ตามที่ปรากฏใน The Offences Against the Person Ordinance cap 122 นอกจากนี้ยังมีความผิดฐานอื่นอีก เช่น ความผิดฐานกบฏ (Treason) และโจรสลัด (Piracy) ตาม The Crimes Ordinance cap 200 เป็นต้น อย่างไรก็ตาม มีข้อยกเว้นสำหรับหญิงมีครรภ์และเด็กที่กระทำความผิดขณะมีอายุไม่ถึง 18 ปี จะไม่นําโทษประหารชีวิตมาใช้โดยหญิงมีครรภ์จะถูกจำคุกตลอดชีวิต และเด็กจะถูกกักกันแทน ตาม Criminal Procedure Ordinance Cap 221 นอกจากนี้ ผู้ที่กระทำความผิดดังกล่าวอาจจะไม่ถูกประหารชีวิตถ้าได้รับการลดหย่อนผ่อนโทษ (clemency) จากกษัตริย์อังกฤษ 53

52 รายละเอียดโปรดดู ICCPR มาตราที่ 24 วรรค 3 และ Hong Kong Bill of Right Ordinance 1991 มาตรา 20 ภาคผนวก หน้า 404.

53 Athen Liu, "The Right to Life," in Raymond Wacks ed. Hong Kong Bill of Right, (Hong Kong : Oxford University Press 1992), pp. 270 - 271.

2. สิทธิส่วนบุคคล (Right to Privacy) กฎหมายที่จำกัดสิทธิส่วนบุคคล ได้แก่ The Immigration Ordinance Cap 115 กำหนดว่า พลเมืองในดินแดนฮ่องกงจะต้องนำบัตรประชาชน (Identity Card) ติดตัว และเมื่อตำรวจสั่งให้หยุดและขอตรวจค้นบัตรประชาชนจะต้องแสดงบัตรประชาชนให้ตำรวจดู และตำรวจจะแจ้งเลขบัตรประจำตัวไปยังศูนย์ข้อมูลคอมพิวเตอร์ของตำรวจเพื่อตรวจสอบข้อมูลของบุคคลนั้น วิธีการดังกล่าวคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนเห็นว่าเป็นการจับกุมและถามเรื่องส่วนตัวซึ่งเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล⁵⁴ นอกจากนี้ยังมี The Registration of Persons Ordinance Cap 117 กำหนดหลักเกณฑ์ไว้ในตนเองเดียวกัน⁵⁵

3. เสรีภาพในการชุมนุมและการแสดงออก (The Freedoms of Association and Expression) กฎหมายที่จำกัดการชุมนุมดังกล่าวคือ The Societies Ordinance Cap 151 โดยกำหนดว่า บุคคลใดที่ต้องการจัดตั้งกลุ่มสังคม, สมาคม, องค์กร หรือคลับ (clubs) เพื่อดำเนินกิจกรรมในทางการเมือง, วัฒนธรรม, สังคม, เศรษฐกิจ, ศึกษาหรือมีจุดมุ่งหมายอื่นใดซึ่งจะต้องจดทะเบียนหรือยกเว้นจากการจดทะเบียนให้เสนอต่อนายทะเบียน (Registrar) พร้อมข้อบังคับเพื่อพิจารณาและให้ความเห็นชอบ ถ้าบุคคลใดไม่ปฏิบัติตามถือว่าเป็นผู้กระทำความผิดอาญาตามกฎหมายฮ่องกงและบุคคลใดที่เกี่ยวข้องกับการกระทำดังกล่าวจะถูกปรับและจำคุกไม่เกินห้าปี การจำกัดเสรีภาพอยู่ที่จะต้องจดทะเบียนซึ่งการจะอนุญาตให้จดทะเบียนหรือไม่อยู่ในเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ ถ้าเจ้าหน้าที่ไม่รับจดทะเบียนจะต้องอุทธรณ์คำตัดสิน

⁵⁴ Johannes Chan and Kevin Lau, "Some Reflections on the Human Rights Committee's Hearing of The United Kingdom Second Report on Dependent Territories, held November 4 - 5, 1988 in Geneva," Hong Kong Law Journal 20 : (1990) : 168.

⁵⁵ Raymond Wacks, "Privacy," in Raymond Wacks ed. Human Right in Hong Kong, (Hong Kong : Oxford University Press, 1992), P.347.

ดังกล่าวไปยังผู้ว่าซึ่งเป็นผู้บริหารให้ทำการตัดสินใจหากกฎหมายทั้ง ๆ ที่ไม่ใช่ศาล นอกจากนี้เมื่อได้ก่อตั้งสมาคมขึ้นแล้ว จะเปลี่ยนชื่อ แก๊ซตราสารก่อตั้ง หรือจัดตั้งสาขาโดยผลการไม่ใดจะต้องได้รับความเห็นชอบจากนายทะเบียนก่อน อีกทั้งกฎหมายฉบับนี้ยังให้ยกเลิกการจดทะเบียนโดยอาศัยเงื่อนไขต่าง ๆ และผู้ว่าอาจจะมีคำสั่งให้ยกเลิกการจดทะเบียนได้ถ้าพิจารณาเห็นว่าสถาบันที่จัดตั้งขึ้นนี้ถูกใช้ไปในทางที่จะก่อให้เกิดความไม่สงบสุขต่อสวัสดิภาพหรือความสงบเรียบร้อยในดินแดนฮ่องกง ซึ่งขึ้นอยู่กับดุลพินิจของนายทะเบียนและผู้ว่าที่จะพิจารณา 56 ส่วนกฎหมายที่เกี่ยวกับการแสดงออก คือ The Places of Public Entertainment Ordinance Cap 172 กำหนดว่า การแสดงต่าง ๆ เช่น คอนเสิร์ต การแสดงบนเวที การจัดนิทรรศการภาพถ่าย รูปภาพหรือหนังสือ และการแข่งขันกีฬา เป็นต้น จะต้องขออนุญาตจากคณะกรรมการโทรทัศน์และการบันเทิง (the Commissioner for Television and Entertainment) ซึ่งคณะกรรมการมีอำนาจใช้ดุลพินิจอนุญาต ไม่อนุญาต หรือยกเลิกใบอนุญาตที่ได้ออกให้แล้วหรืออนุญาตภายใต้เงื่อนไขที่กำหนด โดยไม่มีกฎเกณฑ์หรือแนวทางในการกำหนดกรอบการใช้ดุลพินิจของคณะกรรมการไว้ด้วย 57 กฎหมายอีกฉบับหนึ่งคือ The Film Censorship Ordinance 1988 ให้อำนาจเจ้าพนักงานเซ็นเซอร์ (censor) ที่จะเซ็นเซอร์ภาพยนตร์ทุกชนิดที่เกรงว่าภาพที่ออกมานั้นจะกระทบถึงความสัมพันธ์อันดีกับประเทศอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับประเทศจีน กฎหมายฉบับนี้ให้ดุลพินิจกับเจ้าพนักงานเซ็นเซอร์อย่างกว้างขวางยากแก่การคาดเดาว่าภาพใดที่จะกระทบถึงความสัมพันธ์อันดีกับประเทศอื่น ๆ 58

56 Albert H.Y. Chen, "Civil liberties in Hong Kong : Freedoms of Expression and Association," Hong Kong Law Journal 19 (1989) : 4 - 7.

57 Ibid., pp. 8 - 9.

58 Johannes Chan, "Film Censorship Ordinance 1988," Hong Kong Law Journal 18 (1988) : 457.

เมื่อทราบถึงสิทธิเสรีภาพของคนฮ่องกงหรือชาวฮ่องกงแล้ว มีปัญหาที่จะต้องศึกษาต่อไปว่าสิทธิเสรีภาพของนิติบุคคลและผู้สัญาในดินแดนฮ่องกงมีอยู่อย่างไร ในกรณีสิทธิเสรีภาพของนิติบุคคลนั้น Hong Kong Bill of Rights Ordinance ให้ความหมายของคำว่า "บุคคล" (person) ว่า หมายถึง บุคคลธรรมดา (any body of person) นิติบุคคล (corporate) หรือกลุ่มคนที่มารวมกันแต่ไม่มีสถานะเป็นนิติบุคคล (unincorporate) ⁵⁹ สิทธิและเสรีภาพของนิติบุคคลจึงน่าจะอยู่ภายใต้บังคับ Hong Kong Bill of Rights Ordinance แม้ว่ากฎหมายฉบับนี้จะนำบทบัญญัติของ ICCPR มาบัญญัติไว้ก็ตามซึ่ง ICCPR ใช้คำว่า "all individuals" หมายถึงบุคคลธรรมดา ⁶⁰ จึงอาจจะนำมาซึ่งผิดเจตนารมณ์ของ ICCPR แต่เนื่องจากกฎหมายฉบับนี้ตราขึ้นโดยสภานิติบัญญัติของดินแดนฮ่องกง ซึ่งเป็นกฎหมายภายในของดินแดนฮ่องกงเอง เมื่อผู้ร่างมีเจตนาที่จะให้กฎหมายฉบับนี้มีผลใช้บังคับไปถึงนิติบุคคลจึงต้องเป็นไปตามนั้น อีกทั้งยังเป็นการขยายขอบเขตการให้ความคุ้มครองและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม Johannes M.M. Chan ผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายสิทธิมนุษยชนของดินแดนฮ่องกงได้ให้ความเห็นในเรื่องดังกล่าวไว้ว่า Hong Kong Bill of Rights Ordinance ใช้รวมถึงนิติบุคคลด้วย โดยในการใช้กฎหมายฉบับนั้นจะต้องพิจารณาว่าบทบัญญัติใดที่สามารถใช้บังคับกับนิติบุคคล เช่น สิทธิที่จะแสดงออกชุมนุมและสิทธิที่จะได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรม เป็นต้น ที่สามารถใช้กับนิติบุคคลได้ ⁶¹ ดังนั้นผู้เขียนจึงเห็นว่า Hong Kong Bill of Rights Ordinance ให้การรับรองและคุ้มครองถึงนิติบุคคลด้วย สำหรับสิทธิเสรีภาพของผู้สัญาชาวเวียดนามนั้น อยู่ภายใต้บังคับของกฤษฎีกา

⁵⁹ รายละเอียดโปรดดู Hong Kong Bill of Rights Ordinance 1991 ส่วนที่ 1 ข้อที่ 7 (2) ภาคผนวก 397.

⁶⁰ Johannes M.M.Chan, "The Applicability of The Bill of Rights Ordinance to a Body Corporate," Hong Kong Law Journal 22 (1992) : 272.

⁶¹ Ibid., P. 292.

คนเข้าเมือง กล่าวคือ จะถูกส่งตัวเข้าไปอยู่ในที่พัก (close camps) อาจถูกห้ามมิให้รับจ้างทำงาน จัดตั้งหรือร่วมกันประกอบธุรกิจหรือเข้าศึกษาในสถาบันการศึกษา อย่างไรก็ตามก็ผู้ลี้ภัยเหล่านี้อาจได้รับอนุญาตให้กระทำการดังกล่าวได้โดยอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่จะต้องไม่ปฏิเสธข้อเสนอให้ไปตั้งถิ่นฐานในต่างประเทศ⁶² สำหรับบุตรของผู้ลี้ภัยชาวเวียดนามที่เกิดก่อนวันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 1983 จากบิดามารดาทั้งที่ได้รับความอนุญาตและไม่ได้รับความอนุญาตให้ตั้งถิ่นฐานในดินแดนฮ่องกงซึ่งมีสถานะเป็น BDTC จะมีสิทธิเสรีภาพเช่นเดียวกับคนฮ่องกงหรือชาวฮ่องกง สำหรับบุตรของผู้ลี้ภัยชาวเวียดนามที่เกิดหลังวันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 1983 จากบิดามารดาที่ได้รับความอนุญาตให้ตั้งถิ่นฐานในดินแดนฮ่องกง และจดทะเบียนตามพระราชบัญญัติสัญชาติอังกฤษ ค.ศ. 1981 ทว่ามีสถานะเป็น BDTC จะมีสิทธิเสรีภาพเช่นเดียวกับฮ่องกงหรือชาวฮ่องกง⁶³ ส่วนบุตรของผู้ลี้ภัยชาวเวียดนามที่เกิดหลังวันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 1983 จากบิดามารดาที่ไม่ได้รับความอนุญาตให้ตั้งถิ่นฐานในดินแดนฮ่องกงจะไม่อยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติสัญชาติอังกฤษ ค.ศ. 1981 สิทธิเสรีภาพจะอยู่ภายใต้บังคับของกฤษฎีกาคนเข้าเมือง ราชอาณาจักรไม่มีสถานะเป็นบุคคลที่มีภูมิลำเนาในดินแดนฮ่องกง (Hong Kong Belongers) แต่ยังมีคุณสมบัติที่จะเป็นบุคคลที่มีถิ่นอยู่ถาวร (permanent resident) ถ้าหากบิดามารดาหรือบิดาหรือมารดามีสถานะเป็นบุคคลที่มีภูมิลำเนาในดินแดนฮ่องกง⁶⁴

มีปัญหาที่จะต้องศึกษาต่อไปว่า สิทธิเสรีภาพของบุคคลในเขตการบริหารพิเศษฮ่องกงจะได้รับการรับรองและคุ้มครองหรือไม่ เพียงใด

⁶² W.S. Clarke, "Hong Kong Immigration Control : The Law and The Bureaucratic Maze," Hong Kong Law Journal, P.361.

⁶³ รายละเอียดโปรดดูหัวข้อที่ 5.1.1

⁶⁴ รายละเอียดโปรดดูประกาศร่วมระหว่างอังกฤษกับจีนเกี่ยวกับปัญหาฮ่องกง ค.ศ. 1984 ภาคผนวกที่ 1 ส่วนที่ 13 และธรรมนูญการปกครอง ค.ศ. 1990 มาตรา 39 ภาคผนวกหน้า 333— 334 , 362.

ประกาศร่วมระหว่างอังกฤษกับจีนเกี่ยวกับปัญหาฮ่องกง ค.ศ. 1984 กำหนดให้ทบัญญัติของ ICCPR และ ICESCR ที่ใช้ในดินแดนฮ่องกงยังคงมีผลใช้บังคับในเขตการบริหารพิเศษฮ่องกงและธรรมนูญการปกครอง ค.ศ. 1990 ได้กำหนดให้ทบัญญัติของ ICCPR, ICESCR และอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยแรงงาน (International Labour Conventions ILC) จะยังคงมีผลใช้บังคับและใช้บังคับโดยผ่านกฎหมายของเขตการบริหารพิเศษฮ่องกง⁶⁵ จากหลักการดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าจีนยินยอมให้มีการสืบสิทธิในสนธิสัญญา คือ ICCPR และ ICESCR ให้มีผลใช้บังคับในเขตการบริหารพิเศษฮ่องกงต่อไป แม้จีนจะไม่ได้เป็นภาคี⁶⁶ โดยให้ใช้บังคับผ่านกฎหมายของเขตการบริหารพิเศษฮ่องกง ส่วน ILC นั้น ประกาศร่วมฉบับดังกล่าวไม่ได้กำหนดไว้ จะนำมาใช้ในเขตการบริหารพิเศษได้ก็ต่อเมื่อจีนเป็นภาคี แต่เนื่องจากอังกฤษเป็นภาคีและขยายการใช้บังคับมาถึงดินแดนฮ่องกง ดินแดนฮ่องกงจึงได้นำทบัญญัติที่เกี่ยวกับสหภาพการค้า (Trade Union) และเสรีภาพ (Freedoms) ใน The Right of Association (Agriculture) : Convention No.11, The Right of Association (Non - metropolitan Territories) : Convention No. 84 และ The Right to Organize and Collective Bargaining : Convention No. 98⁶⁷ มาบัญญัติเป็นกฎหมายภายในชื่อ ว่า Trade Unions Ordinance cap

⁶⁵ เรื่องเดียวกัน, ส่วนที่ 13 ภาคผนวก หน้า 334.

Nihal Jayawickrama, "Hong Kong and The International Protection of Human Rights," in Raymond Wacks ed. Human Rights in Hong Kong, P.163.

⁶⁶ Ng Sed - hong, "Trade Union Organization and Labour Legislation," in Raymond Wacks ed. Human Right in Hong Kong, (Hong Kong : Oxford University Press 1992), pp. 439 - 40.

⁶⁷ Chow Kwok - keung and Ng Sek - hang, "Trade Unions, Collective Bargaining and Associated Rights : The Case of Hong Kong," Hong Kong Law Journal 22 (1992) : 293 - 296.

332⁶⁸ อย่างไรก็ดี ICCPR, ICESCR และ ILC อาจมีผลใช้บังคับในเขตการบริหารพิเศษฮ่องกงได้โดยผ่านกฎหมายภายในของดินแดนฮ่องกงที่นำทบัญญัติในสนธิสัญญาดังกล่าวมาบัญญัติไว้ในฐานะที่เป็นกฎหมายของเขตการบริหารพิเศษฮ่องกง⁶⁹ นอกจากนี้เงินได้หลักประกันสิทธิเสรีภาพของบุคคลในเขตการบริหารพิเศษฮ่องกงว่า สิทธิและเสรีภาพของผู้ที่อยู่อาศัยและบุคคลอื่นในเขตการบริหารพิเศษฮ่องกงจะได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย กฎหมายเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพที่ใช้บังคับในเขตการบริหารพิเศษฮ่องกงจะยังคงใช้บังคับต่อไป รวมทั้งสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในการพูด การพิมพ์ การชุมนุม การสมาคม การเดินทาง การโยกย้าย การสื่อข่าว การหยุดงาน การเดินขบวน การเลือกที่อยู่อาศัย การศึกษา ความเชื่อ การนับถือศาสนา การไม่ถูกรุกบ้านของผู้อื่น เสรีภาพในการสมรสและสิทธิที่จะมีครอบครัวโดยอิสระ สิทธิที่จะได้รับการแนะนำทางกฎหมาย การไปศาล การเลือกทนายความ และการได้รับการเยียวยาทางศาล และมีสิทธิที่จะฟ้องร้องการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐได้⁷⁰ อย่างไรก็ดี สิทธิเสรีภาพดังกล่าว เป็นเพียงหลักการทั่วไปที่กำหนดไว้เท่านั้น สิทธิเสรีภาพจะได้รับการรับรองและคุ้มครองอย่างแท้จริงหรือไม่ขึ้นอยู่กับกฎหมายภายในที่ใช้บังคับในเขตการบริหารพิเศษฮ่องกง โดยเฉพาะอย่างยิ่งกฎหมายภายในของดินแดนฮ่องกงปัจจุบันซึ่งจะเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับในเขตการบริหารพิเศษฮ่องกงวันแต่จะขัดกับรัฐธรรมนูญการปกครอง ค.ศ. 1990 ซึ่งจากศึกษาของผู้เขียนดังกล่าวข้างต้น พบว่าดินแดนฮ่องกงปัจจุบันยังมีกฎหมายจำกัดสิทธิเสรีภาพของคนฮ่องกงหรือชาวฮ่องกงอยู่อีกมากทั้ง ๆ ที่ดินแดนฮ่องกงมี Bill of Rights แล้วก็ตาม เมื่อนำกฎหมายของดินแดนฮ่องกงปัจจุบันมาใช้บังคับในเขตการบริหารพิเศษฮ่องกงแล้วจะขัดกับรัฐธรรมนูญการปกครอง ค.ศ. 1990 หรือไม่ และสถานะติบัญญัติของเขตการบริหาร

⁶⁸ รายละเอียดโปรดดูรัฐธรรมนูญการปกครอง ค.ศ. 1990 มาตรา 8, 18 ภาคผนวก หน้า 355, 357-358.

⁶⁹ รายละเอียดโปรดดูประกาศร่วมระหว่างอังกฤษกับจีนเกี่ยวกับปัญหาฮ่องกง ค.ศ. 1984 ข้อที่ 3 (5) และภาคผนวกที่ 1 ส่วนที่ 13 ภาคผนวก หน้า 323, 333-334.

⁷⁰ รายละเอียดโปรดดูรัฐธรรมนูญการปกครอง ค.ศ. 1990 มาตราที่ 25 - 38. ภาคผนวก หน้า 360 - 362.

พิเศษฮ่องกงจะตรากฎหมายมาจากัดสิทธิเสรีภาพของบุคคลในเขตการบริหารพิเศษฮ่องกงหรือไม่ นอกจากนี้ เหตุการณ์ที่จัตุรัสเทียนอันเหมินในปี ค.ศ. 1989 ที่จีนส่งกำลังทหารเข้าปราบปราม การเดินขบวนของนิสิต นักศึกษา และประชาชน ในการเรียกร้องประชาธิปไตยจนเป็นเหตุให้มีผู้คนล้มตายและถูกจับกุมเป็นจำนวนมาก ซึ่งเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรงและถูกประณามจากประชาคมโลก⁷¹ จะทำให้เชื่อถือหลักประกันที่จีนำให้ในธรรมนูญการปกครอง ค.ศ. 1990 ได้หรือไม่ เป็นเรื่องในอนาคตไม่อาจคาดการณ์ได้ในปัจจุบัน สำหรับผู้เขียนมีความเห็นในกรณีนี้ว่าถ้าจีนยึดมั่นในหลักการ One Country, Two Systems อย่างแท้จริงแล้ว จีนจะต้องไม่กระทำการใด ๆ ที่จะทำให้สิทธิเสรีภาพของบุคคลในเขตการบริหารพิเศษฮ่องกงถูกจำกัดมากไปกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

มีปัญหาที่จะต้องศึกษาต่อไปว่า ใครเป็นผู้ใช้สิทธิเสรีภาพดังกล่าว ตามประกาศร่วมระหว่างอังกฤษกับจีนเกี่ยวกับปัญหาฮ่องกง ค.ศ. 1984 ใช้คำว่า "บุคคลที่อยู่อาศัย" (inhabitants) และ "บุคคลอื่น" (other persons) โดยไม่ได้ให้ความหมายให้ชัดเจนว่าบุคคลอื่นนั้นรวมถึงนิติบุคคลหรือไม่และธรรมนูญการปกครอง ค.ศ. 1990 ใช้คำว่า "บุคคลที่มีถิ่นที่อยู่ในดินแดนฮ่องกง" (Hong Kong residents) ได้แก่ บุคคลที่มีถิ่นที่อยู่ถาวร (permanent residents) และบุคคลที่ไม่มีถิ่นที่อยู่ถาวร (non - permanent resident) บุคคลที่มีถิ่นที่อยู่ถาวร หมายถึง พลเมืองจีนที่เกิดหรือมีถิ่นที่อยู่ปกติ (ordinarily resident) ในดินแดนฮ่องกงอย่างต่อเนื่องเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 7 ปีก่อน หรือหลังการจัดตั้งเขตการบริหารพิเศษฮ่องกงหรือบุคคลที่มีสัญชาติจีนเพราะเกิดจากบุคคลดังกล่าวหรือบุคคลที่ไม่มีสัญชาติจีนแต่ได้เดินทางเข้าไปในดินแดนฮ่องกงด้วยเอกสารเดินทางที่ชอบด้วยกฎหมาย (valid documents)

⁷¹ รายละเอียดเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่จัตุรัสเทียนอันเหมิน โปรดดู Albert H.Y. Chen, "Human Rights in China : A Brief Historical Review," in Raymond Wacks ed. Human Right in Hong Kong, (Hong Kong : Oxford University Press 1992), pp.194 - 201.

มีถิ่นที่อยู่ปกติอย่างต่อเนื่องในดินแดนฮ่องกงเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 7 ปี และได้เข้าดินแดนฮ่องกงเป็นถิ่นที่อยู่ถาวรก่อนหรือหลังการจัดตั้งเขตการบริหารพิเศษฮ่องกง หรือบุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 21 ปี ซึ่งเกิดจากบุคคลก่อนหน้านั้นในดินแดนฮ่องกงก่อนหรือหลังการจัดตั้งเขตการบริหารพิเศษฮ่องกง หรือบุคคลอื่น ๆ นอกจากนี้ที่กล่าวมาแล้วทั้งหมดซึ่งก่อนที่จะมีการจัดตั้งเขตการบริหารพิเศษฮ่องกงมีสิทธิที่จะพักอาศัยอยู่ในดินแดนฮ่องกง บุคคลกลุ่มนี้มีสิทธิพักอาศัยในเขตการบริหารพิเศษฮ่องกงและมีคุณสมบัติที่จะได้รับบัตรประจำตัวประชาชนถาวรจึงมีสิทธิที่จะพักอาศัย ส่วนบุคคลที่ไม่มีถิ่นที่อยู่ถาวร หมายถึงบุคคลที่มีคุณสมบัติที่จะมีบัตรประจำตัวประชาชนตามกฎหมายของเขตการบริหารพิเศษฮ่องกง บุคคลกลุ่มนี้ไม่มีสิทธิพักอาศัยในเขตการบริหารพิเศษฮ่องกง⁷² จากความหมายดังกล่าวน่าจะหมายถึงบุคคลธรรมดาเท่านั้นไม่รวมถึงนิติบุคคลเพราะนิติบุคคลไม่สามารถมีบัตรประจำตัวถาวร (permanent indentiy card) สำหรับนิติบุคคลนั้น สิทธิเสรีภาพอาจได้รับการรับรองและคุ้มครองตาม Hong Kong Bill of Rights Ordinance 1991 ในฐานะที่เป็นกฎหมายภายในของเขตการบริหารพิเศษฮ่องกง เว้นแต่คณะกรรมการประจำของสภาประชาชนแห่งชาติจะประกาศว่ากฎหมายฉบับดังกล่าวขัดกับรัฐธรรมนูญการปกครอง ค.ศ. 1990 หรือสภานิติบัญญัติของเขตการบริหารพิเศษฮ่องกงตรากฎหมายมาแก้ไขกฎหมายฉบับดังกล่าวเป็นอย่างอื่น⁷³ ส่วนผู้ลี้ภัยชาวเวียดนามนั้น ถ้าปรากฏว่าเป็นบุคคลที่มีเอกสารเดินทางที่ชอบด้วยกฎหมาย มีถิ่นที่อยู่ปกติอย่างต่อเนื่องในดินแดนฮ่องกงเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 7 ปี และได้เข้าดินแดนฮ่องกงเป็นถิ่นที่อยู่ถาวรก่อนหรือหลังการจัดตั้งเขตการบริหารพิเศษฮ่องกง จึงจะได้รับการรับรองและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ แต่ผู้ลี้ภัยชาวเวียดนามจะมีเอกสารเดินทางที่สมบูรณ์ได้อย่างไรนั้นเมื่อเป็นผู้หลบหนีออกนอกประเทศ⁷⁴ แต่ถ้าเป็นผู้ลี้ภัยชาวเวียดนามที่ได้รับอนุญาตให้ตั้งถิ่นฐานในดินแดนฮ่องกงได้และบุตรของบุคคลดังกล่าวที่เกิดในดินแดนฮ่องกงและ

⁷² รายละเอียดโปรดดูรัฐธรรมนูญการปกครอง ค.ศ. 1990 มาตรา 24 ภาคผนวก หน้า 359.

⁷³ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 18 ภาคผนวก หน้า 357 — 358.

⁷⁴ Vitit Muntrabhorn, The Status of Refugees in Asia pp.64 - 65.

มีอายุต่ำกว่า 21 ปี ไม่ว่าจะเกิดก่อนหรือหลังการจัดตั้งเขตการบริหารพิเศษฮ่องกงจะมีสถานะเป็นบุคคลที่มีถิ่นที่อยู่ถาวร สิทธิเสรีภาพจะได้รับการรับรองและคุ้มครองตามธรรมนูญการปกครอง ค.ศ. 1990

ดังนั้น สถานะทางกฎหมายของบุคคลธรรมดาในเขตการบริหารพิเศษฮ่องกงคือ บุคคลที่มีถิ่นที่อยู่ในเขตการบริหารพิเศษฮ่องกง สิทธิเสรีภาพจะได้รับการรับรองและคุ้มครองตามธรรมนูญการปกครอง ค.ศ. 1990 กฎหมายภายในของดินแดนฮ่องกงปัจจุบันซึ่งจะกลายเป็นกฎหมายของเขตการบริหารพิเศษฮ่องกงโดยเฉพาะอย่างยิ่ง Hong Kong Bill of Rights Ordinance 1991 เว้นแต่คณะกรรมการประจำของสภาประชาชนแห่งชาติจะตัดสินใจว่ากฎหมายดังกล่าวขัดกับธรรมนูญการปกครอง ค.ศ. 1990 และกฎหมายภายในของเขตการบริหารพิเศษฮ่องกง สำหรับ ICCPR, ICESCR และ ILC ซึ่งเป็นสนธิสัญญานั้นจะไม่มีผลผูกพันเขตการบริหารพิเศษฮ่องกง เพราะจีนไม่ได้เป็นภาคี แต่อาจนำบทบัญญัติในสนธิสัญญาดังกล่าวมาใช้ในเขตการบริหารพิเศษฮ่องกงได้โดยผ่านกฎหมายภายในของเขตการบริหารพิเศษฮ่องกง สำหรับนิติบุคคลนั้นจะไม่ได้ได้รับการรับรองและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพตามธรรมนูญการปกครอง ค.ศ. 1990 ที่ให้ความคุ้มครองกับบุคคลธรรมดา แต่อาจได้รับการรับรองและคุ้มครองตามกฎหมายภายในของดินแดนฮ่องกงที่จะกลายเป็นกฎหมายของเขตการบริหารพิเศษฮ่องกงโดยเฉพาะอย่างยิ่ง Hong Kong Bill of Right Ordinance 1991 ส่วนผู้ลี้ภัยชาวเวียดนามสิทธิเสรีภาพจะไม่ได้ได้รับการรับรองและคุ้มครองตามธรรมนูญการปกครอง ค.ศ. 1990 เพราะไม่มีเอกสารเดินทางที่ขอด้วยกฎหมายจึงไม่มีสถานะเป็นบุคคลที่มีถิ่นที่อยู่ถาวรในเขตการบริหารพิเศษฮ่องกง เว้นผู้ลี้ภัยชาวเวียดนามที่รัฐบาลดินแดนฮ่องกงอนุญาตให้ตั้งถิ่นฐานในดินแดนฮ่องกงได้ สิทธิเสรีภาพจะได้รับการรับรองและคุ้มครองตามธรรมนูญการปกครอง ค.ศ. 1990 สำหรับบุตรของผู้ลี้ภัยชาวเวียดนามทั้งที่เกิดจากบิดามารดาที่ได้รับอนุญาตและไม่ได้รับอนุญาตจากรัฐบาลดินแดนฮ่องกงให้ตั้งถิ่นฐานในดินแดนฮ่องกง และเกิดก่อนวันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 1983 สิทธิเสรีภาพจะได้รับการรับรองและคุ้มครองตามธรรมนูญการปกครอง ค.ศ. 1990 แต่ถ้าบุตรของผู้ลี้ภัยชาวเวียดนามดังกล่าวเกิดหลังวันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 1983 และมีอายุต่ำกว่า 21 ปี จะมีสถานะเป็นบุคคลที่มีถิ่นที่อยู่ถาวรในเขตการบริหารพิเศษฮ่องกง สิทธิเสรีภาพจะได้รับการรับรองและคุ้มครองตามธรรมนูญการปกครอง ค.ศ. 1990

5.2 สถานะทางกฎหมายของทรัพย์สิน

เนื่องจากจีนได้นำหลักการ One Country, Two Systems มาเป็นหลักในการปกครองเขตการบริหารพิเศษฮ่องกง โดยกำหนดให้เขตการบริหารพิเศษฮ่องกงยังคงใช้ระบบสังคมและเศรษฐกิจทุนนิยม รวมทั้งการดำเนินชีวิตต่อไปไม่เปลี่ยนแปลงเป็นเวลา 50 ปี จึงมีปัญหาที่จะต้องศึกษาต่อไปว่าทรัพย์สินของรัฐและเอกชนในเขตการบริหารพิเศษฮ่องกงมีสถานะทางกฎหมายอย่างไร

5.2.1 ทรัพย์สินของรัฐ (State Property)

เนื่องจากกฎหมายที่ใช้บังคับในดินแดนฮ่องกงมาจากกฎหมายอังกฤษ ซึ่งได้แก่ กฎหมายที่ตราโดยรัฐสภาอังกฤษ กฎหมายคอมมอนลอว์ หลักความยุติธรรม กฎหมายจารีตประเพณีของจีน และกฎหมายที่ตราโดยสภานิติบัญญัติ⁷⁵ ดังนั้นระบบทรัพย์สินในดินแดนฮ่องกงจึงอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายดังกล่าว โดยมีหลักว่า ที่ดินในดินแดนฮ่องกงเป็นของกษัตริย์อังกฤษ บุคคลอื่นจะมีสิทธิในที่ดินได้ก็โดยเช่าจากรัฐบาลดินแดนฮ่องกงหรือรัฐบาลดินแดนฮ่องกง ที่ที่ดินนั้นโดยมีเงื่อนไขบางอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น จะต้องสร้างสิ่งปลูกสร้าง เป็นต้น ในการเช่านั้นจะใช้วิธีประมูลหาผู้เช่า เมื่อได้ผู้เช่าแล้วผู้เช่าจะต้องทำสัญญาเช่ากับรัฐบาลดินแดนฮ่องกง และจ่ายค่าเช่าให้แก่รัฐบาลดินแดนฮ่องกง กำหนดระยะเวลาเช่าในเกาะฮ่องกงและเกาลูนเป็นเวลา 75 ปี ส่วนการเช่าในนิวเทริทอรีจะต้องไม่เกิน 99 ปี อย่างไรก็ตาม รัฐบาลดินแดนฮ่องกงมีสิทธิที่จะเวนคืนที่ดินดังกล่าวมาสร้างสาธารณูปโภคให้แก่ส่วนรวมได้ เช่น การสร้างสนามบิน รถไฟ เป็นต้น โดยจะต้องจ่ายค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เช่าที่ดินเหล่านั้น ในปลายปี ค.ศ. 1982 เกิดวิกฤตการณ์ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ตกต่ำอย่างหนักเนื่องจากคนฮ่องกงหรือชาวฮ่องกงไม่มีความมั่นใจในสถานะทางการเมือง แต่านที่สุดสถานการณ์ทางการเมืองดังกล่าวได้

⁷⁵ รายละเอียดโปรดดู หัวข้อที่ 3.2.2

คลี่คลายไปในทางที่ดีเมื่ออังกฤษกับจีนได้เจรจาอนาคตของดินแดนฮ่องกงและระงับข้อพิพาทโดยจัดทำประกาศร่วมระหว่างอังกฤษกับจีนเกี่ยวกับปัญหาฮ่องกง ค.ศ. 1984 ภายใต้มติการตกลงเกี่ยวกับการเช่าที่ดินไว้ด้วย และต่อมาภายหลังจีนได้ตรากฎหมายภายในคือ ธรรมนูญการปกครอง ค.ศ. 1990 อนุวัติการแล้ว ⁷⁶

ประกาศร่วมระหว่างอังกฤษกับจีนเกี่ยวกับปัญหาฮ่องกง ค.ศ. 1984 และธรรมนูญการปกครอง ค.ศ. 1990 ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการเช่าที่ดินไว้ดังนี้

1. การเช่าเดิมที่รัฐบาลดินแดนฮ่องกงให้เช่าและการเช่าสิ้นสุดก่อนวันที่ 30 มิถุนายน ค.ศ. 1997 โดยส่วนใหญ่เป็นการเช่าในนิเวศทอริ และการเช่าในเมือง (urban) เป็นเวลา 75 ปี ภายไม่มีสิทธิเช่าใหม่ ระหว่างช่วงเวลาจากวันที่ 27 พฤษภาคม ค.ศ. 1985 ถึงวันที่ 30 มิถุนายน ค.ศ. 1997 ซึ่งขยายการเช่าออกไป แต่ต้องไม่เกินวันที่ 30 มิถุนายน ค.ศ. 2047 ผู้เช่าไม่ต้องเสียเงินพิเศษ (premium) ตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม ค.ศ. 1997 เป็นต้นไป แต่จะต้องเสียค่าเช่าจำนวน 3 เปอร์เซ็นต์ของราคาทรัพย์สินที่เช่าในขณะนั้น เว้นแต่จะเป็นการเช่าที่ดินในชนบท เช่น old schedule lots, village lots, small house และ similar rural holdings เป็นต้น ที่ผู้เช่าถือทรัพย์สินในวันที่ 30 มิถุนายน ค.ศ. 1984 หรือในกรณีบ้านขนาดเล็กที่ให้เช่า หลังจากนั้นแก่ผู้สืบสายโลหิตผ่านบิดาจากบุคคลที่มีที่พักอาศัยในดินแดนฮ่องกงในปี ค.ศ. 1898 ค่าเช่าจะไม่เปลี่ยนแปลงตราบเท่าที่ทรัพย์สินยังคงอยู่ในมือของผู้เช่า หรือโดยผู้สืบมรดกสาย

⁷⁶ Charles L. Roff, "Hong Kong Property Title and The Joint Declaration," Texas International Law Journal 21 (1986) : 531 - 532.

Albert H.Y. Chen, "The Basic Law and The Protection of Property Rights," Hong Kong Law Journal 23 (1993) : 40 - 42.

บิดา สำหรับการเช่าเดิมที่สิ้นสุดหลังวันที่ 30 มิถุนายน ค.ศ. 1997 เช่น การเช่า 999 ปี หรือการเช่า 75 ปี และขอเช่าใหม่อีก 75 ปี เป็นต้น สิทธิในการเช่าจะได้รับการรับรองตามภาคผนวกที่ 3 และภายหลังปี ค.ศ. 1997 สิทธิในการเช่าจะได้รับการรับรองและคุ้มครองโดยกฎหมายของเขตการบริหารพิเศษฮ่องกง สิทธิดังกล่าวรวมถึงสิทธิในการเช่าใหม่ วนกรณีที่สามารถให้เช่าใหม่ได้และสิทธิที่ผู้เช่าให้แก่บุคคลอื่น ๆ เช่น เช่าช่วง (sub-lease), จำนอง (mortgages) เป็นต้น ⁷⁷ ความตกลงดังกล่าวเป็นการแสดงเจตนาของจีนที่ยอมรับให้มีการขยายระยะเวลาการเช่าออกไป และให้การรับรองและคุ้มครองสิทธิของผู้เช่ารวมถึงผู้เช่าช่วงด้วย เหตุผลที่จีนยินยอมน่าจะอยู่ที่ว่าจีนต้องการให้หลักการ One Country, Two Systems เป็นความจริงมากที่สุด เพราะในระบบเศรษฐกิจทุนนิยมประชาชนมีสิทธิเป็นเจ้าของทรัพย์สินได้ สำหรับเหตุผลที่จีนไม่ยอมเก็บค่าเช่าจากผู้เช่าที่ดินในชนบทเพิ่มขึ้น น่าจะมีผลมาจากบุคคลเหล่านี้ได้ผลประโยชน์จากความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจของดินแดนฮ่องกงน้อยที่สุด จึงจำเป็นต้องให้ความคุ้มครอง ⁷⁸

2. การเช่าใหม่ที่รัฐบาลดินแดนฮ่องกงทำกับผู้เช่าที่มีระยะเวลาถึง ปี ค.ศ. 2047 นั้น การจัดหาผู้เช่าอาจจะทำได้ด้วยการเปิดประมูลทั่วไป บุคคลที่ชนะการประมูลจะทำสัญญาเช่ากับรัฐบาลดินแดนฮ่องกงโดยจะต้องจ่ายเงินพิเศษและค่าเช่าตามปกติจนถึง วันที่ 30 มิถุนายน ค.ศ. 1997 หลังจากนั้นผู้เช่าไม่ต้องเสียเงินพิเศษ แต่จะต้องเสียค่าเช่าเพิ่มขึ้นในอัตรา 3 เปอร์เซ็นต์ของราคาทรัพย์สินที่เช่าในขณะนั้น ⁷⁹ ความตกลงดังกล่าวเป็นการเปลี่ยนแปลงระบบ

⁷⁷ รายละเอียดโปรดดูประกาศร่วมระหว่างอังกฤษกับจีนเกี่ยวกับปัญหาฮ่องกง ค.ศ. 1984 ภาคผนวกที่ 3, Explanatory Notes ข้อ 54 - 55 และธรรมนูญการปกครอง ค.ศ. 1990 มาตรา 120 - 123 ภาคผนวก 337-339, 348-349, 379-380.

⁷⁸ Charles L. Roff, "Hong Kong Property Title and The Joint Declaration," Texas International Law Journal 21 (1986) : 535.

⁷⁹ รายละเอียดโปรดดูประกาศร่วมระหว่างอังกฤษกับจีนเกี่ยวกับปัญหาฮ่องกง ค.ศ. 1984 ภาคผนวกที่ 3 และ Explanatory Note ข้อ 56 - 57 ภาคผนวก หน้า 337-339, 349.

การจัดเก็บค่าเช่าที่ดินจากที่ต้องจ่ายทั้งเงินพิเศษและค่าเช่ามาเป็นระบบการจ่ายค่าเช่าเพียงอย่างเดียวโดยไม่ได้กำหนดอัตราค่าเช่าที่แน่นอน แต่ปล่อยให้อัตราค่าเช่าเป็นไปตามราคาทรัพย์สินที่เช่าในขณะที่ยกค่าเช่า ด้วยวิธีการดังกล่าวไม่ว่าราคาทรัพย์สินที่เช่าจะเพิ่มขึ้นหรือลดลงก็เป็นเรื่องของผู้เช่าไม่เกี่ยวกับผู้ให้เช่า สาเหตุที่จีนเลือกใช้ระบบนี้น่าจะเป็นเพราะว่าเงินต้องการรายได้ที่มั่นคงมากกว่ารายได้ที่ได้จากการให้เช่าที่ดินใหม่⁸⁰ นอกจากนี้ เงินพิเศษสุทธิที่รัฐบาลดินแดนฮ่องกงได้มาจากการให้เช่าที่ดินใหม่นั้น จะต้องนำมาแบ่งปันระหว่างรัฐบาลดินแดนฮ่องกงและรัฐบาลเขตการบริหารพิเศษฮ่องกง⁸¹ จึงเป็นกรณีที่เงินเข้ามาควบคุมรายได้ของรัฐบาลดินแดนฮ่องกงตั้งแต่ยังอยู่ในการปกครองของอังกฤษ อีกทั้งงานการให้เช่าที่ดินของรัฐบาลดินแดนฮ่องกงดังกล่าวถูกจำกัดให้เช่าได้เพียงปีละ 500,000 ตารางเมตรเท่านั้น⁸² ไม่ได้ให้อิสระแก่รัฐบาลดินแดนฮ่องกงในการนำที่ดินออกให้เช่าทั้งนี้น่าจะมีสาเหตุมาจากเงินกลัวว่าอังกฤษในนามของรัฐบาลดินแดนฮ่องกงจะแสวงหารายได้จากกรณีที่ดินออกให้เช่าและนำเงินรายได้ดังกล่าวไปเป็นประโยชน์ของตนเอง⁸³ โดยจีนไม่ได้ประโยชน์แม้แต่อย่าง

3. คณะกรรมการที่ดิน (A Land Commission) อังกฤษกับจีนตกลงกันที่จะจัดตั้งคณะกรรมการที่ดินขึ้นเพื่อทำหน้าที่ควบคุม (monitor) การเข้าจับจองที่ดินภาคผนวกที่ 3

⁸⁰ Schlender and Wong, "Businessment Like Plans for Hong Kong," Asian Wall Street Journal (28 - 29 September 1984) : 1.

⁸¹ รายละเอียดโปรดดูประกาศร่วมระหว่างอังกฤษกับจีนเกี่ยวกับปัญหาฮ่องกง ค.ศ. 1984 ภาคผนวกที่ 3 และ Explanatory Note ข้อ 60 ภาคผนวก หน้า 349,

⁸² เรื่องเดียวกัน, ข้อ 58 ภาคผนวก หน้า 349.

⁸³ Davies, "Rush to Agreement," Far Eastern Economic Review (20 September 1984) : 12 - 13.

Emily Lau, "One Down, Two to Go," Far Eastern Economic Review (20 September 1984) : 12 - 13.

พิจารณาข้อเสนอแนะ เพื่อการเพิ่มการจำกัดการให้เช่าที่ดินใหม่และพิจารณาแบ่งบันรายได้จากเงินพิเศษที่รัฐบาลดินแดนฮ่องกงจัดการให้เช่าที่ดินใหม่จนถึง ปี ค.ศ. 2047 แต่ไม่มีอำนาจที่จะตัดสินว่าใครควรจะได้เป็นผู้เช่าที่ดิน อย่างไรก็ดี เมื่อดินแดนฮ่องกงกลับคืนไปอยู่ภายใต้อำนาจอธิปไตยของจีน คณะกรรมการชุดนี้จะหมดหน้าที่และจะถูกยุบไปในที่สุด⁸⁴ ถ้อยคำที่อ้างในประกาศร่วมฉบับนี้ มีความหมายค่อนข้างกว้างและมีความคลุมเคลือจึงไม่สามารถจำกัดกรอบของการใช้อำนาจของคณะกรรมการชุดนี้ได้ คณะกรรมการชุดนี้จึงอาจจะมีอำนาจที่จะกำหนดเงื่อนไขของการเช่าใหม่ ตัดสินปัญหาที่สำคัญเกี่ยวกับการเช่า รวมทั้งอาจจะจัดให้มีการประมูลเพื่อหาผู้เช่าใหม่ได้⁸⁵

จากการศึกษาของผู้เขียนดังกล่าวข้างต้นพบว่าสถานะทางกฎหมายในทรัพย์สินของรัฐบาลในที่นี้คือการเช่าที่ดิน ซึ่งแต่เดิมที่ดินในดินแดนฮ่องกงทั้งหมดอยู่ในมือของรัฐบาลอังกฤษ และรัฐบาลอังกฤษจะนำที่ดินดังกล่าว ให้บุคคลอื่นเช่าโดยวิธีการประมูล ผู้ชนะการประมูลจะต้องมาทำสัญญากับรัฐบาลดินแดนฮ่องกง โดยเสียเงินพิเศษและค่าเช่าที่มีอัตราแน่นอนให้เป็นการตอบแทน เมื่อการเช่าสิ้นสุด เงินตกลงกับอังกฤษที่จะยอมรับและให้ความคุ้มครองงานสิทธิของผู้เช่าที่ดินที่การเช่าสิ้นสุดหลังวันที่ 30 มิถุนายน ค.ศ. 1997 สำหรับการเช่าที่สิ้นสุดก่อนวันที่ 30 มิถุนายน ค.ศ. 1997 จะไม่ได้รับการรับรองและคุ้มครองเว้นแต่คณะกรรมการที่ดินจะตัดสินให้มีการขยายระยะเวลาการเช่าออกไปจนถึงปี ค.ศ. 2047 โดยไม่ต้องเสียเงินพิเศษ แต่จะต้องเสียค่าเช่าจำนวน 3 เปอร์เซ็นต์ของราคาทรัพย์สินที่เช่าในขณะนั้นนับแต่วันที่ขยายระยะเวลา จึงทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงระบบการจัดเก็บค่าเช่าจากเดิมโดยเงินยกเลิกรการจัดเก็บเงินพิเศษ และอัตราค่าเช่าคงที่มาเป็นค่าเช่าที่ดินอัตรา 3 เปอร์เซ็นต์ของราคาทรัพย์สิน

⁸⁴ รายละเอียดโปรดดูประกาศร่วมระหว่างอังกฤษกับจีนเกี่ยวกับปัญหาฮ่องกง ค.ศ. 1984 ภาคผนวกที่ 3 และ Explanatory Note ข้อที่ 61 ภาคผนวก หน้า 349.

⁸⁵ Charles L. Roff, "Hong Kong Property Title and the Joint Declaration," Texas International Law Journal, P. 537 - 538.

ลักษณะดังกล่าวผู้เขียนได้วิเคราะห์มาแล้วว่าเป็นกรณีที่ดินสืบทอดมาจากอังกฤษและบทบัญญัติใน
 รัฐธรรมนูญการปกครอง ค.ศ. 1990 ก็สอดคล้องกับหลักการดังกล่าวไม่เป็นการตัดสิทธิของผู้
 เข้า 86 ดังนั้น สิทธิของผู้เข้าจึงยังคงได้รับการรับรองและคุ้มครองโดยไม่เปลี่ยนแปลง

5.2.2 ทรัพย์สินของเอกชน

ในระบบเศรษฐกิจและสังคมทุนนิยมสิทธิในความเป็นเจ้าของทรัพย์สินของ
 เอกชนเป็นองค์ประกอบสำคัญของระบบดังกล่าว การที่ดินแดนฮ่องกงจะกลับคืนไปอยู่ภายใต้
 อำนาจอธิปไตยของจีนซึ่งใช้ระบบสังคมนิยมจึงทำให้มีหน้าที่ที่จะต้องศึกษาว่า สิทธิในความเป็น
 เจ้าของทรัพย์สินของเอกชนจะได้รับการรับรองและคุ้มครองหรือไม่

ประกาศร่วมระหว่างอังกฤษกับจีนเกี่ยวกับปัญหาฮ่องกง ค.ศ. 1984 กำหนดว่า
 จีนจะไม่นำระบบและนโยบายสังคมนิยมมาใช้ปฏิบัติในเขตการบริหารพิเศษฮ่องกง ระบบทุนนิยม
 และการดำเนินชีวิตในดินแดนฮ่องกงปัจจุบันจะไม่เปลี่ยนแปลงเป็นเวลา 50 ปี 87 ซึ่งก็
 หมายความว่า ดินแดนฮ่องกงในฐานะที่เป็นเขตการบริหารพิเศษฮ่องกงจะยังคงใช้ระบบทุนนิยม
 ต่อไป สิทธิในความเป็นเจ้าของทรัพย์สินของเอกชนจึงน่าจะได้รับการรับรองและคุ้มครอง
 ประกาศร่วมฉบับดังกล่าวได้กำหนดต่อไปว่าทรัพย์สินของเอกชน ความเป็นเจ้าของกิจการ
 (enterprises) สิทธิในการรับมรดก (inheritance) และการลงทุนของต่างชาติใน

86 รายละเอียดโปรดดู Mohammed Bedjaoui, "Succession of States and Governments : Succession in Respect of Matters other than Treaties," in Yearbook of International Law Commission 1969, vol 2 (New York : United Nation 1970), P. 72.

87 รายละเอียดโปรดดูประกาศร่วมระหว่างอังกฤษกับจีนเกี่ยวกับปัญหาฮ่องกง ค.ศ. 1984 ภาคผนวกที่ 1 ส่วนที่ 1 ภาคผนวก หน้า 325-326.

เขตการบริหารพิเศษฮ่องกงจะได้รับการคุ้มครองโดยกฎหมาย 88 สิทธิดังกล่าวรวมถึงการไต่ถาม การจำหน่าย และมีสิทธิได้รับค่าสินไหมทดแทนจากการถูกตัดสิทธิหรือจำกัดการใช้สิทธิในทรัพย์สินของตนเองโดยชอบด้วยกฎหมาย 89 แสดงให้เห็นว่า จีนยอมรับว่า เอกชนมีสิทธิเป็นเจ้าของทรัพย์สิน⁹⁰ โดยสิทธิดังกล่าวจะได้รับการคุ้มครองโดยกฎหมายถ้ามีการละเมิดหรือตัดหรือจำกัดการใช้สิทธิแล้ว เอกชนมีสิทธิได้รับค่าสินไหมทดแทน การที่ประกาศร่วมกำหนดให้สิทธิในความเป็นเจ้าของทรัพย์สินของเอกชนจะได้รับการคุ้มครองโดยกฎหมายนั้น ก่อให้เกิดพันธกรณีแก่จีนที่จะต้องควบคุมให้สภานิติบัญญัติเขตการบริหารพิเศษฮ่องกงตรากฎหมายให้ความคุ้มครองและไม่ตรากฎหมายละเมิดสิทธิในความเป็นเจ้าของทรัพย์สินของเอกชน 90 รวมทั้งจะต้องไม่ตรากฎหมายที่ขัดกับสิทธิในความเป็นเจ้าของทรัพย์สินของเอกชนที่มีอยู่ก่อน (acquired rights) ที่ดินแดนฮ่องกงจะโอนไปเป็นของจีน 91 เนื่องจากประกาศร่วมฉบับดังกล่าวเป็นการสืบสิทธิของจีนต่อจากอังกฤษและจีนยอมรับการให้กฎหมายที่ใช้อยู่บังคับในดินแดนฮ่องกงปัจจุบันเป็นกฎหมายของเขตการบริหารพิเศษฮ่องกง ดังนั้นสิทธิในความเป็นเจ้าของทรัพย์สินของเอกชนที่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายในปัจจุบันจะต้องได้รับการคุ้มครองในเขตการบริหารพิเศษฮ่องกงด้วย 92

88 เรื่องเดียวกัน, ข้อ 3 (5) ภาคผนวก หน้า 323.

89 เรื่องเดียวกัน, ภาคผนวกที่ 1 ส่วนที่ 6 ภาคผนวก หน้า 328-329.

90 Albert H.Y.Chen, "The Basic Law and The Protection of Property Rights," Hong Kong Law Journal, P.58.

91 Mohammed Bedjaoui, "Succession of States and Governments : Succession in Respect of Matters other than Treaties," in Yearbook of International Law Commission 1969 Vol II, P. 72.

92 รายละเอียดโปรดดูหัวข้อ 2.3 และประกาศร่วมระหว่างอังกฤษกับจีนเกี่ยวกับปัญหาฮ่องกง ค.ศ. 1984 ข้อที่ 3 (3) ภาคผนวก หน้า 323.

ธรรมนูญการปกครอง ค.ศ. 1990 กำหนดว่า เขตการบริหารพิเศษฮ่องกงจะให้ความคุ้มครองสิทธิในความเป็นเจ้าของทรัพย์สินของเอกชนตามกฎหมาย 93 และในการปฏิบัติตามกฎหมายเขตการบริหารพิเศษฮ่องกงจะให้ความคุ้มครองสิทธิของเอกชนและนิติบุคคลในการได้ใช้ จาหน่ายและรับมรดกในทรัพย์สินและสิทธิในการได้รับค่าสินไหมทดแทนจากการถูกตัดสิทธิในทรัพย์สินโดยชอบด้วยกฎหมาย โดยค่าสินไหมทดแทนจะต้องสอดคล้องกับมูลค่าที่แท้จริงของทรัพย์สินในขณะนั้น และมูลค่าของทรัพย์สินจะเปลี่ยนแปลงได้โดยอิสระและจะต้องจ่ายโดยไม่ล่าช้า ความเป็นเจ้าของกิจการและการลงทุนจากต่างประเทศจะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย 94 บทบัญญัติดังกล่าวเป็นกรณีที่ยืนยันให้หลักประกันสิทธิในความเป็นเจ้าของทรัพย์สินของเอกชนไว้ในธรรมนูญการปกครองว่า สิทธิดังกล่าวจะได้รับการรับรองและคุ้มครองตามกฎหมายหรือปฏิบัติตามกฎหมาย ซึ่งหมายถึง กฎหมายที่ใช้บังคับในเขตการบริหารพิเศษฮ่องกงโดยเฉพาะอย่างยิ่งกฎหมายที่ตราโดยสภานิติบัญญัติของเขตการบริหารพิเศษฮ่องกงจะต้องไม่เป็นการจำกัดสิทธิของเอกชนดังกล่าว เพราะสภานิติบัญญัติไม่มีอำนาจที่จะตรากฎหมายที่ขัดกับธรรมนูญการปกครอง 95 นอกจากนี้กฎหมายที่ใช้บังคับในดินแดนฮ่องกงปัจจุบันถ้าขัดกับธรรมนูญการปกครองแล้วจะไม่มีผลใช้บังคับเป็นกฎหมายในเขตการบริหารพิเศษฮ่องกง 96 ดังนั้น สภานิติบัญญัติของเขตการบริหารพิเศษฮ่องกง จึงมีบทบาทสำคัญในการให้ความคุ้มครองสิทธิในความเป็นเจ้าของทรัพย์สิน ของเอกชนในเขตการบริหารพิเศษฮ่องกง นอกจากนี้ สิทธิของเอกชนดังกล่าวอาจได้รับการคุ้มครองจากการประกาศใช้กฎหมายในเขตการบริหารพิเศษฮ่องกงของคณะกรรมการประจำของสภาประชาชนแห่งชาติ ถ้าคณะกรรมการประจำของสภาประชาชนแห่งชาติประกาศว่า กฎหมายฉบับใดที่ใช้บังคับในดินแดนฮ่องกงปัจจุบันขัดกับธรรมนูญการปกครอง

93 รายละเอียดโปรดดู ธรรมนูญการปกครอง ค.ศ. 1990 มาตราที่ 6
ภาคผนวก หน้า 355.

94 เรื่องเดียวกัน, มาตรา 105. ภาคผนวก หน้า 376.

95 เรื่องเดียวกัน, มาตรา 11. ภาคผนวก หน้า 356.

96 เรื่องเดียวกัน, มาตรา 8. ภาคผนวก หน้า 355.

ค.ศ. 1990 แล้ว กฎหมายฉบับนั้นจะไม่มีผลใช้บังคับเป็นกฎหมายในเขตการบริหารพิเศษฮ่องกง 97 แม้ว่าคณะกรรมการประจำของสภาประชาชนแห่งชาติจะประกาศในช่วงแรกที่จัดตั้งเขตการบริหารพิเศษฮ่องกงว่ากฎหมายฉบับใดเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับในเขตการบริหารพิเศษฮ่องกงแล้วก็ตาม แต่ต่อมาภายหลังพบว่ากฎหมายฉบับนั้นขัดกับรัฐธรรมนูญการปกครอง ค.ศ. 1990 แล้ว คณะกรรมการประจำของสภาประชาชนแห่งชาติจะทำการแก้ไขหรือยกเลิกการบังคับใช้ของกฎหมายฉบับดังกล่าวตามกระบวนการวิธีที่รัฐธรรมนูญการปกครอง ค.ศ. 1990 กำหนดไว้ได้ 98

สำหรับการให้ความคุ้มครองการลงทุนของต่างชาตินั้นโดยทั่วไปแล้วการให้ความคุ้มครองการลงทุนนั้นจะเกิดจากสนธิสัญญาทวิภาคีซึ่งจะกำหนดกฎเกณฑ์ในการให้ความคุ้มครองการลงทุนไว้ เช่น การปฏิบัติต่อชาติที่ควรได้รับการอนุเคราะห์ยิ่ง (most - favoured - nation treatment) และหลักปฏิบัติอย่างคนชาติ (national treatment of nationals) หรือการให้ความร่วมในการลงทุนในรัฐภาคี การรอนเป็นของชาติ (nationalisation) หรือการเวนคืนทรัพย์สิน (expropriation) ของคนชาติหรือนิติบุคคลของรัฐภาคีฝ่ายหนึ่งซึ่งโดยทั่วไปจะกำหนดว่าจะทำได้ก็เฉพาะเพื่อประโยชน์สาธารณะ และต้องทำโดยเร่งด่วน (prompt) เพียงพอ (adequate) และจ่ายค่าสินไหมทดแทนอย่างมีประสิทธิภาพ หรือการระงับข้อพิพาทที่เกิดจากการลงทุน เป็นต้น 99 และการที่เขตการบริหารพิเศษฮ่องกงมีอำนาจที่จะทำสนธิสัญญาหรือความตกลงระหว่างประเทศในทางการค้าได้ด้วยตนเอง 100 รัฐบาลเขตการบริหารพิเศษฮ่องกงจึงอาจทำสนธิสัญญาหรือความตกลง

97 เรื่องเดียวกัน, มาตรา 8. ภาคผนวก หน้า 355.

98 เรื่องเดียวกัน, มาตรา 16. ภาคผนวก หน้า 357.

99 Eillen Denza and Shelagh Brooks, "Investment Protection Treaties : United Kingdom Experience," International and Comparative Law Quarterly 36 (1987) : 908.

100 รายละเอียดโปรดดูหัวข้อที่ 4.1.2

ระหว่างประเทศให้การคุ้มครองการลงทุนกับรัฐหรือเขตการปกครองอื่นได้ นอกจากนี้จีนอาจจะประกาศใช้สนธิสัญญาหรือความตกลงระหว่างประเทศเกี่ยวกับการคุ้มครองการลงทุนที่จีนทำกับรัฐหรือเขตการปกครองอื่นกับเขตการบริหารพิเศษฮ่องกงได้ 101 จึงทำให้เขตการบริหารพิเศษฮ่องกงมีพันธกรณีที่จำเป็นต้องให้ความคุ้มครองการลงทุนของต่างชาติตามสนธิสัญญาหรือความตกลงระหว่างประเทศเหล่านี้ ซึ่งจีนก็ได้ให้หลักประกันไว้ในประกาศร่วมระหว่างอังกฤษกับจีนเกี่ยวกับปัญหาฮ่องกง ค.ศ. 1980 และธรรมนูญการปกครอง ค.ศ. 1990 ที่จะให้ความคุ้มครองการลงทุนของชาวต่างชาตินในเขตการบริหารพิเศษฮ่องกงตามกฎหมาย

ดังนั้น สถานะทางกฎหมายของทรัพย์สินของเอกชนในเขตการบริหารพิเศษฮ่องกงในที่นี้ คือ เอกชนสามารถเป็นเจ้าของทรัพย์สินได้ สิทธิในทรัพย์สินดังกล่าวจะได้รับการรับรองและคุ้มครองโดยกฎหมายของเขตการบริหารพิเศษฮ่องกง การประกาศใช้กฎหมายในเขตการบริหารพิเศษฮ่องกงของคณะกรรมการประจำสภาประชาชนแห่งชาติ สนธิสัญญาคุ้มครองการลงทุนที่จีนอาจจะประกาศใช้ผลใช้กับเขตการบริหารพิเศษฮ่องกงและสนธิสัญญาคุ้มครองการลงทุนที่เขตการบริหารพิเศษฮ่องกงทำกับรัฐหรือเขตการปกครองอื่นด้วยตนเอง อย่างไรก็ตามจีนจะให้การคุ้มครองตามที่กล่าวอ้างจริงหรือไม่เป็นเรื่องในอนาคตไม่อาจคาดการณ์ได้ในปัจจุบัน ซึ่งในความเป็นของผู้เขียนแล้วเห็นว่า ถ้าจีนยังคงยึดมั่นในหลักการ One Country, Two Systems อย่างแท้จริงแล้ว จีนจะต้องให้การรับรองและคุ้มครองสิทธิในความเป็นเจ้าของทรัพย์สินของเอกชนตามที่จีนให้หลักประกันไว้

จากการศึกษาถึงสถานะทางกฎหมายของบุคคลซึ่งได้แก่ บุคคลธรรมดา นิติบุคคล และผู้ลี้ภัยในเรื่องสัญชาติและสิทธิเสรีภาพในเขตการบริหารพิเศษฮ่องกง พบว่า คนฮ่องกงหรือชาวฮ่องกงหรือบุคคลที่มีถิ่นที่อยู่ในเขตการบริหารพิเศษฮ่องกง จะมีสองสัญชาติคือ สัญชาติจีน

101 รายละเอียดโปรดดูธรรมนูญการปกครอง ค.ศ. 1990 มาตรา 153

และ BN(O) หรือ BOC แต่เงินไม่ยอมรับว่ามีสองสัญชาติ จึงต้องสละสัญชาติใดสัญชาติหนึ่งและถือสัญชาติเพียงสัญชาติเดียว สิทธิเสรีภาพของบุคคลเหล่านี้จะได้รับการรับรองและคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญการปกครอง ค.ศ. 1990 กฎหมายภายในของดินแดนฮ่องกงที่จะกลายเป็นกฎหมายของเขตการบริหารพิเศษฮ่องกงโดยเฉพาะอย่างยิ่ง Hong Kong Bill of Rights Ordinance 1991 เว้นแต่คณะกรรมการประจำของสภาประชาชนแห่งชาติ จะประกาศว่ากฎหมายฉบับนี้ขัดกับรัฐธรรมนูญการปกครอง ค.ศ. 1990 และกฎหมายที่ตราโดยสภานิติบัญญัติเขตการบริหารพิเศษฮ่องกง ส่วน ICCPR, ICESCR และ ILC ซึ่งเป็นสนธิสัญญาจะไม่มีผลผูกพันเขตการบริหารพิเศษฮ่องกงเพราะเงินไม่ได้เป็นภาคี แต่อาจนำบทบัญญัติดังกล่าวมาใช้ในเขตการบริหารพิเศษฮ่องกงได้โดยผ่านกฎหมายภายในของดินแดนฮ่องกง ที่จะกลายเป็นกฎหมายของเขตการบริหารพิเศษฮ่องกง สำหรับสัญชาติของนิติบุคคลนั้นขึ้นอยู่กับกฎหมายภายในของดินแดนที่นิติบุคคลนั้นจัดตั้งและจดทะเบียน สิทธิเสรีภาพอาจจะได้รับการรับรองและคุ้มครองตามกฎหมายภายในของดินแดนฮ่องกงที่จะกลายเป็นกฎหมายของเขตการบริหารพิเศษฮ่องกงโดยเฉพาะอย่างยิ่ง Hong Kong Bill of Rights Ordinance 1991 แต่จะไม่ได้ได้รับการรับรองและคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญการปกครอง ค.ศ. 1990 ที่ให้การรับรองและคุ้มครองกับบุคคลธรรมดา ส่วนผู้ลี้ภัยชาวเวียดนามจะยังคงมีสัญชาติเวียดนามและจะไม่ได้ได้รับการรับรองและคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญการปกครอง ค.ศ. 1990 เพราะไม่มีเอกสารเดินทางที่ชอบด้วยกฎหมาย จึงไม่มีสถานะเป็นบุคคลที่มีถิ่นที่อยู่ถาวรในเขตการบริหารพิเศษฮ่องกง ยกเว้นผู้ลี้ภัยชาวเวียดนามที่รัฐบาลดินแดนฮ่องกงอนุญาตให้ตั้งถิ่นฐานในดินแดนฮ่องกงได้ สิทธิเสรีภาพจะได้รับการรับรองและคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญการปกครอง ค.ศ. 1990 สำหรับบุตรของผู้ลี้ภัยชาวเวียดนามทั้งที่เกิดจากบิดามารดาที่ได้รับอนุญาตและไม่ได้รับอนุญาตจากรัฐบาลดินแดนฮ่องกงให้ตั้งถิ่นฐานในดินแดนฮ่องกงและเกิดก่อนวันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 1983 จะมีสัญชาติเช่นเดียวกับคนฮ่องกงหรือชาวฮ่องกงในปัจจุบัน สิทธิเสรีภาพจะได้รับการรับรองและคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญการปกครอง ค.ศ. 1990 แต่ถ้าบุตรของผู้ลี้ภัยชาวเวียดนามดังกล่าวเกิดหลังวันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 1983 จะไม่ได้สัญชาติอังกฤษ แต่บุตรของผู้ลี้ภัยชาวเวียดนามที่บิดามารดาได้รับอนุญาตจากรัฐบาลดินแดนฮ่องกงให้ตั้งถิ่นฐานในดินแดนฮ่องกง มีสิทธิที่จะขอจดทะเบียนเป็น BDTC และถ้ามีอายุต่ำกว่า 21 ปี จะมีสถานะเป็นบุคคลที่มีถิ่นที่อยู่ถาวรในเขตการบริหารพิเศษฮ่องกง สิทธิเสรีภาพจะได้รับการรับรองและคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญการปกครอง ค.ศ. 1990

สำหรับสถานะทางกฎหมายของทรัพย์สินของรัฐในเขตการบริหารพิเศษฮ่องกงในที่นี้คือ การเช่าที่ดินซึ่งที่ดินในดินแดนฮ่องกงปัจจุบัน เป็นของรัฐบาลอังกฤษและรัฐบาลอังกฤษนาที่ดินออกมาประมวลหาผู้เช่า ผู้ชนะการประมวลจะต้องมาทำสัญญากับรัฐบาลดินแดนฮ่องกงโดยเสียเงินพิเศษและชำระค่าเช่าเป็นการตอบแทน ภายหลังการเช่าสิ้นสุดอังกฤษกับจีนตกลงกันว่า จีนยอมรับและให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้เช่าที่ดินที่การเช่าสิ้นสุดหลังวันที่ 30 มิถุนายน ค.ศ. 1997 ส่วนการเช่าที่ดินที่สิ้นสุดก่อนวันที่ 30 มิถุนายน ค.ศ. 1997 สิทธิดังกล่าวจะไม่ได้รับการรับรองและคุ้มครอง เว้นแต่คณะกรรมการที่ดินจะยินยอมให้ขยายระยะเวลาการเช่าหรือหาผู้เช่าใหม่โดยให้เช่าได้จนถึงปี ค.ศ. 2047 ในกรณีนี้ผู้เช่าไม่ต้องเสียเงินพิเศษแต่จะต้องเสียค่าเช่าจำนวน 3 เปอร์เซ็นต์ของราคาทรัพย์สินที่เช่าในขณะนั้นนับแต่วันที่ขยายระยะเวลาหรือวันที่เริ่มต้นเช่าใหม่ ส่วนสถานะทางกฎหมายของทรัพย์สินของเอกชนในเขตการบริหารพิเศษฮ่องกงในที่นี้คือ เอกชนสามารถเป็นเจ้าของทรัพย์สินได้ สิทธิในทรัพย์สินดังกล่าวจะได้รับการรับรองและคุ้มครองโดยกฎหมายของเขตการบริหารพิเศษฮ่องกง การประกาศใช้กฎหมายในเขตการบริหารพิเศษฮ่องกงของคณะกรรมการประจำของสภาประชาชนแห่งชาติ สนธิสัญญาคุ้มครองการลงทุนที่จีนอาจจะประกาศใช้มีผลใช้กับเขตการบริหารพิเศษฮ่องกง และสนธิสัญญาคุ้มครองการลงทุนที่เขตการบริหารพิเศษทำกับรัฐหรือเขตการปกครองอื่นด้วยตนเอง สิทธิเสรีภาพของบุคคลธรรมดา นิติบุคคลและผู้ลี้ภัยชาวเวียดนาม สิทธิของผู้เช่าทรัพย์สินของรัฐ และสิทธิในความเป็นเจ้าของทรัพย์สินของเอกชน ดังกล่าวข้างต้นนั้นเป็นเพียงหลักการทั่วไปที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญการปกครองของเขตการบริหารพิเศษฮ่องกงเท่านั้น แต่ในความเป็นจริงแล้วจะได้รับการรับรองและคุ้มครองมากน้อยแค่ไหน เพียงไรนั้น ขึ้นอยู่กับว่าจีนยึดมั่นในหลักการ One Country, Two Systems ที่ใช้เป็นหลักในการปกครองเขตการบริหารพิเศษฮ่องกงมากน้อยเพียงไร

สรุป จากการศึกษาของผู้เขียนพบว่า มีปัญหาที่สำคัญ 2 ประการ ดังนี้

1. ปัญหาในเรื่องสัญชาติและสิทธิเสรีภาพของบุคคลธรรมดา นิติบุคคลและผู้ลี้ภัยชาวเวียดนาม กล่าวคือ บุคคลดังกล่าวมีสัญชาติใด และสิทธิเสรีภาพจะได้รับการรับรองและ

คุ้มครองในเขตการบริหารพิเศษฮ่องกงหรือไม่ จากการศึกษาพบว่า คนฮ่องกงหรือชาวฮ่องกง ซึ่งมีสถานะเป็น BDTC จะมีสถานะใหม่เป็น BOC และถ้าจดทะเบียนก่อนวันที่ 1 กรกฎาคม ค.ศ. 1997 จะมีสถานะเป็น BN(O) และถ้ามีความจงรักภักดีต่อจีน จะทำให้มีสถานะเป็น เพื่อนร่วมชาติชาวจีน จะได้รับสัญชาติจีนแต่จีนไม่ยอมรับการมีสองสัญชาติ จึงต้องสละสัญชาติใด สัญชาติหนึ่ง บุคคลดังกล่าวมีสิทธิที่จะเปลี่ยนหนังสือเดินทาง หรือได้รับหนังสือเดินทางฉบับใหม่ สำหรับบุคคลที่เกิดก่อนวันที่ 1 กรกฎาคม ค.ศ. 1997 และถือหนังสือเดินทางตามบิดามารดา อาจจะได้รับหนังสือเดินทางฉบับใหม่ และมีสิทธิได้รับหรือร้องขอการคุ้มครองจากกงสุลอังกฤษ ในที่ต่าง ๆ ได้ยกเว้นเงิน อย่างไรก็ดี จะมีปัญหาเกิดขึ้นกับบุคคลที่มีสถานะเป็น BN (O) ว่าจะมีสิทธิพักอาศัยในอังกฤษหรือในดินแดนที่ยังไม่ได้รับเอกราชของอังกฤษ หลังวันที่ 30 มิถุนายน ค.ศ. 1997 หรือไม่ เนื่องจากประกาศร่วมระหว่างอังกฤษกับจีนเกี่ยวกับปัญหา ฮ่องกง ค.ศ. 1997 ไม่มีกำหนดในเรื่องดังกล่าวไว้ เป็นภาระหน้าที่ของอังกฤษที่จะแก้ไข ปัญหาที่ สิทธิเสรีภาพของบุคคลดังกล่าวจะได้รับการรับรองและคุ้มครองตามธรรมนูญการ ปกครอง ค.ศ. 1990 Hong Kong bill of Rights Ordinance 1991 ในฐานะที่ เป็นกฎหมายของเขตการบริหารพิเศษฮ่องกง เว้นแต่คณะกรรมการประจำของสภาประชาชน แห่งชาติจะประกาศว่า ขัดกับธรรมนูญการปกครอง ค.ศ. 1990 และกฎหมายที่ตราโดย สภานิติบัญญัติ สำหรับ ICCPR ICESCR และ ILC ซึ่งเป็นสนธิสัญญานั้น แม้จีนจะไม่ได้ เป็นภาคีแต่อาจนำมาใช้ในเขตการบริหารพิเศษฮ่องกงได้โดยผ่านกฎหมายของเขตการบริหาร พิเศษฮ่องกงได้โดยผ่านกฎหมายของเขตการบริหารพิเศษฮ่องกงซึ่งแสดงให้เห็นว่าสิทธิเสรีภาพ ของบุคคลในเขตการบริหารพิเศษฮ่องกง จะได้รับการรับรองและคุ้มครองตามมาตรฐานที่สังคม ทั่วโลกให้การยอมรับ แต่ในความเป็นจริงแล้วสิทธิเสรีภาพดังกล่าวจะได้รับการรับรองและคุ้มครอง หรือไม่นั้น เป็นปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นได้ในเขตการบริหารพิเศษฮ่องกง

สำหรับนิติบุคคล สัญชาติของนิติบุคคลนั้นเป็นไปตามกฎหมายภายในของดินแดนที่ นิติบุคคลนั้นจัดตั้งและจดทะเบียน สิทธิเสรีภาพของนิติบุคคลจะได้รับการรับรองและคุ้มครอง ตามกฎหมายของดินแดนฮ่องกงปัจจุบันที่จะเป็นกฎหมายของเขตการบริหารพิเศษฮ่องกง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง Hong Kong Bill of Rights Ordinance 1991 เว้นแต่จะถูก

ประกาศว่าขัดกับรัฐธรรมนูญการปกครองและกฎหมายที่ตราโดยสภานิติบัญญัติของเขตการบริหารพิเศษฮ่องกง

ส่วนผู้ลี้ภัยชาวเวียดนาม สัญชาติคือ สัญชาติเวียดนาม และสิทธิเสรีภาพจะไม่ได้รับการรับรองและคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญการปกครอง ค.ศ. 1990 ยกเว้นผู้ลี้ภัยชาวเวียดนามที่รัฐบาลดินแดนฮ่องกงอนุญาตให้ตั้งถิ่นฐานในดินแดนฮ่องกงได้ สิทธิเสรีภาพจะได้รับการรับรองและคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญการปกครอง ค.ศ. 1990 สำหรับบุตรของผู้ลี้ภัยชาวเวียดนามที่เกิดจากบิดามารดาที่ได้รับอนุญาตและไม่ได้รับอนุญาตจากรัฐบาลดินแดนฮ่องกงให้ตั้งถิ่นฐานในดินแดนฮ่องกงและเกิดก่อนวันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 1983 จะมีสัญชาติเช่นเดียวกับคนฮ่องกง หรือชาวฮ่องกงในปัจจุบัน และสิทธิเสรีภาพจะได้รับการรับรองและคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญการปกครอง ค.ศ. 1990 แต่ถ้าบุตรของผู้ลี้ภัยชาวเวียดนามดังกล่าวเกิดหลังวันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 1983 จะไม่ได้สัญชาติอังกฤษ แต่บุตรของผู้ลี้ภัยชาวเวียดนามที่บิดามารดา ได้รับอนุญาตจากรัฐบาลดินแดนฮ่องกงให้ตั้งถิ่นฐานในดินแดนฮ่องกงมีสิทธิที่จะขอจดทะเบียนเป็น BDTC และถ้ามีอายุต่ำกว่า 21 ปี จะมีสถานะเป็นบุคคลที่มีถิ่นที่อยู่ถาวร ในเขตการบริหารพิเศษฮ่องกง สิทธิเสรีภาพจะได้รับการรับรองและคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญการปกครอง ค.ศ. 1990 อย่างไรก็ตาม ประการความร่วมมือระหว่างอังกฤษกับจีนเกี่ยวกับปัญหาฮ่องกง ค.ศ. 1984 และรัฐธรรมนูญการปกครอง ค.ศ. 1990 ไม่ได้กำหนดสถานะของผู้ลี้ภัยไว้ด้วย จึงทำให้มีปัญหว่าผู้ลี้ภัยชาวเวียดนามและบุตรจะมีชีวิตอยู่รอดในเขตการบริหารพิเศษฮ่องกงได้หรือไม่ อย่างไร

2. ปัญหาในเรื่องสถานะทางกฎหมายของทรัพย์สินของรัฐและเอกชน ในเขตการบริหารพิเศษฮ่องกง กล่าวคือ ทรัพย์สินดังกล่าวจะได้รับการรับรองและคุ้มครองหรือไม่ อย่างไร ในกรณีทรัพย์สินของรัฐ สถานะทางกฎหมายของทรัพย์สินของรัฐในที่นี้คือ การเช่าที่ดินจากการศึกษาพบว่า จีนยอมรับและให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้เช่าที่ดินที่การเช่าสิ้นสุดหลังวันที่ 30 มิถุนายน ค.ศ. 1997 ส่วนการเช่าที่ดินที่สิ้นสุดก่อนวันที่ 30 มิถุนายน ค.ศ. 1997 จีนไม่ได้ให้การรับรองและคุ้มครอง เว้นแต่คณะกรรมการที่ดินจะยินยอมให้ขยายระยะเวลาการเช่าหรือหาผู้เช่าใหม่ แต่จะต้องเสียค่าเช่าจำนวน 3 เปอร์เซ็นต์ของราคาทรัพย์สินที่เช่าใน

ขณะนั้นนับแต่วันที่ขยายระยะเวลา หรือวันที่เริ่มต้นเช่าใหม่ ส่วนสถานะทางกฎหมายของ
ทรัพย์สินของเอกชนในที่นี้คือสิทธิในความเป็นเจ้าของทรัพย์สิน สิทธิดังกล่าวจะได้รับการรับรอง
และคุ้มครองโดยกฎหมายของเขตการบริหารพิเศษฮ่องกง การประกาศใช้กฎหมายในเขตการ
บริหารพิเศษฮ่องกงของคณะกรรมการประจำของสภาประชาชนแห่งชาติ สนธิสัญญาคุ้มครองการ
ลงทุนที่จีนอาจจะประกาศใช้มีผลใช้กับเขตการบริหารพิเศษฮ่องกง และสนธิสัญญาคุ้มครองการ
ลงทุนที่เขตการบริหารพิเศษฮ่องกงทำกับรัฐหรือเขตการปกครองอื่นด้วยตนเอง แสดงให้เห็นว่า
สิทธิในการเช่าที่ดินและสิทธิในความเป็นเจ้าของทรัพย์สินของเอกชนได้รับการรับรอง และคุ้ม
ครองแล้วจึงน่าจะไม่มีปัญหาใด ๆ